

Sakkomenettelyssä hoidettavien rattijuopumusten esitutkinta Jyväskylän poliisiasemalla

Föhr Aada & Hoffrén Aarni
12/2024
Opinnäytetyö / poliisi (AMK)

Tiivistelmä

TEKIJÄ:	Föhr Aada & Hoffrén Aarni
OPINNÄYTETYÖN NIMI:	Sakkomenettelyssä hoidettavien rattijuopumusten esitutkinta Jyväskylän poliisiasemalla.
OPINNÄYTETYÖN MUOTO:	tutkimuksellinen
JULKISUUSASTE:	julkinen
OHJAAJA:	Salonen Janne, Lintukorpi Pekka, Kyyrö Mika
TUTKINTO:	Poliisi (AMK)
SIVUMÄÄRÄ:	52
TARKASTUSKUUKAUSI JA -VUOSI:	12/2024
AVAINSANAT:	Rattijuopumus, sakkomenettely, puhalluskoe, seulonta-alkometri, tarkkuusalkometrikoe, ajokiello, kvantitatiivinen tutkimus

Tämä opinnäytetyö tutkii perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen hoitamista sakkomenettelyllä liikennesektorilla ja valvonta- ja hälytyssektorilla toimivien poliisien toimesta. Tutkimus on toteutettu Jyväskylän poliisiasemalla. Tavoitteena on selvittää, onko kenttäpoliisien toiminnassa eroja perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten esitutkinnassa ja eteneekö perusmuotoisten rattijuopumusten esitutkintoja hoidettavaksi tutkintaan, vaikka sen olisi voinut hoitaa sakkomenettelyllä kokonaan kenttäpartion toimesta.

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä kyselylomakkeen avulla, joka lähetettiin Jyväskylässä toimiville liikennesektorin ja valvonta- ja hälytyssektorin poliiseille. Avoimissa kysymyksissä on hyödynnetty kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimus on kokonaistutkimus.

Työn teoriaosuudessa tarkastellaan sakkomenettelyä, taloudellista tehokkuutta, aiheeseen liittyviä ohjeistuksia ja tilastotietoa perusmuotoisista alkoholirattijuopumuksista. Teoriaosuudessa käydään myös läpi tavanomainen prosessi, jolla poliisi hoitaa rattijuopumustapauksia.

Tutkimuksessa selvisi, että kenttäpoliisien toiminnassa on eroja. Keskeisimpien tutkimustulosten perusteella sakkomenettelyllä hoidettavat rattijuopumukset ei jäisi tutkinnan hoidettavaksi, vaan ne hoidetaan kentällä, jos se on mahdollista. Tutkimuksessa arvioitiin vastaajien eroja virkaiän sekä sektoreiden välillä. Näin arvioiden tutkimustuloksissa ei ilmennyt merkittäviä eroja. Kyselyyn vastanneista suurin osa oli hoitanut perusmuotoisen rattijuopumuksen sakkomenettelyllä 1–4 kertaa viimeisen vuoden aikana.

Abstract

AUTHOR:	Föhr Aada & Hoffrén Aarni
TITLE OF THESIS:	Investigation of drunk driving cases handled through the fine procedure at the Jyväskylä police station.
TYPE OF THESIS:	research-based thesis
PUBLICITY:	public
SUPERVISOR:	Salonen Janne, Lintukorpi Pekka, Kyyrö Mika
DEGREE:	Bachelor of Police Services
NUMBER OF PAGES:	52
MONTH AND YEAR OF REVIEW:	12/2024
KEYWORDS:	Driving under the influence (DUI), fine procedure, breath test, screening breathalyzer, accuracy breathalyzer, driving ban, quantitative research

This thesis examines the handling of basic alcohol-related driving under the influence (DUI) offenses through the fine procedure by police officers working in the traffic and surveillance/emergency sectors. The research was conducted at the Jyväskylä police station. The aim is to investigate whether there are differences in the actions of field police officers in the preliminary investigation of basic alcohol-related drunk driving offenses at the Jyväskylä police station, and whether these offenses are forwarded for further investigation even when they could have been fully handled by the field patrol.

The research was conducted using a quantitative research method, with a survey sent to police officers in the traffic sector and surveillance/emergency sector in Jyväskylä. Open-ended questions were analyzed using qualitative research methods.

The theoretical section of the thesis examines the fine procedure, its cost-effectiveness, related guidelines, and statistical data on basic alcohol-related DUI offenses. It also outlines the standard process through which the police handle DUI cases.

The findings revealed that there are differences in the actions of field police officers. According to the key research results, DUI cases that could be handled by the fine procedure are generally not referred for further investigation but are dealt with on-site, when possible. The study also analyzed differences in responses based on years of service and sector, but no significant disparities were identified. Most respondents reported having handled basic DUI cases with the fine procedure 1–4 times in the past year.

Sisällys

1 Johdanto	6
2 Tutkimuksellinen opinnäytetyö	8
2.1 Mikä on tutkimuksellinen opinnäytetyö.....	8
2.2 Opinnäytetyön tavoite ja toteutus.....	8
3 Sakkomenettely	10
3.1 Lakimuutos	10
3.2 Sakkomenettelyn edellytykset.....	10
3.3 Sakkovaatimus	11
4 Tietopohja	12
4.1 Taloudellinen tehokkuus	12
4.2 Ohjeistukset.....	12
4.3 Sakkomenettelyn kehittäminen	13
4.4 Tilastotietoa	14
5 Prosessi	17
5.1 Rattijuopumus.....	17
5.2 Ajoneuvon pysäyttäminen.....	17
5.3 Seulonta-alkometri.....	18
5.4 Tarkkuusalkometri	19
5.5 Verikoe	20
5.6 Sakkovaatimuksen antaminen	21
5.7 Ajokielto.....	22
5.8 Pöytäkirjat.....	23
6 Tutkimuksen toteuttaminen	24
6.1 Tutkimusmenetelmät	24
6.2 Aineiston keruu ja -analysointi	25
7 Tutkimustulokset	27
7.1 Taustatiedot.....	27
7.2 Ohjeistus sakolla hoidettaviin rattijuopumuksiin	27
7.3 Vastaajien arvio toiminnasta yleisesti	29
7.4 Vastaajien oma toiminta	31
8 Johtopäätökset.....	35
9 Tutkimuksen arviointi ja pohdinta	40
9.1 Luotettavuus	40
9.2 Itsearviointi	41
10 Lähteet.....	43
LIITE 1 Saatekirje kyselyyn osallistuville	46
LIITE 2 Kyselylomake	47

LIITE 3 Tutkimuslupa 50

1 Johdanto

Opinnäytteemme aiheena on sakkomenettelyllä hoidettavien perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten esitutkinta kenttäpoliisien toimesta. Tutkimuskysymyksinä on, että onko kenttäpoliisien toiminnassa eroja sekä eteneekö perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten esitutkintoja hoidettavaksi tutkintaan, vaikka sen olisi voinut tehdä kokonaan kenttäpartion toimesta? Tavoitteenamme on selvittää edellä mainittujen esitutkintojen toimivuutta ja tilaa Jyväskylässä.

Ajatus opinnäytetyön aiheeseen syntyi kentällä valvonta- ja hälytyssektorilla työskenneltäessä, jolloin moni konstaapeli totesi kyseessä olevan kätevä tapa hoitaa rattijuopumus sakkomenettelyllä. Sakkomenettelyllä yhden kosketuksen periaatteella hoidettavia rattijuopumuksia on ainoastaan alkoholirattijuopumukset, joissa uloshengityksessä on alkoholia vähintään 0.22 mg/l, mutta alle 0.53 mg/l. Alkoholirattijuopumuksella tarkoitetaan syyllistymistä rattijuopumukseen, jossa päihtymiseen vaikuttanut aine on ainoastaan alkoholi. Huomasimme työharjoittelun rikostorjuntajakson aikana, että sakolla hoidettavia perusmuotoisia alkoholirattijuopumuksia tuli tutkijoiden hoidettavaksi, vaikka ne olisi voinut hoitaa kenttäpartion toimesta.

Selvittäessä eri aiheita, joita on Poliisiammattikorkeakoulussa tehty, huomasimme ettei tästä aiheesta ole tehty vielä tutkimusta Jyväskylän poliisiasemalla. Myöskään muilla poliisiasemilla tai -laitoksilla ei ole tehty tämänkaltaista määrällisesti tarkkaa tutkimusta kyseisestä toiminnasta.

Koemme, että valitsemamme aihe on myös ajankohtainen, sillä perusmuotoisia alkoholirattijuopumuksia on voinut hoitaa sakkomenettelyllä vasta vuoden 2019 lakiuudistuksen jälkeen. Ajankohtaisuutta lisää myös mahdolliset tulevat muutokset sakkomenettelyyn. Sakkomenettely on taloudellisesti tehokkaampi tapa hoitaa rattijuopumus, kuin tavanomainen rikosprosessi. Sakkomenettelyn käyttö ei kuitenkaan ole ollut täysin ongelmaton.

Ajattelemme, että kenttäpoliisien toiminnassa on todennäköisesti eroja siinä, miten he hoitavat perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen esitutkinnan. Kenttäpoliiseista puhuttaessa tarkoitamme liikennesektorilla ja valvonta- ja hälytyssektorilla toimivia poliiseja.

Työn teoriaosuudessa perehdymme sakkomenettelyyn, sen hyödynnettävyyteen ja tarkastelemme sen kehitystä. Käymme läpi myös taloudellista tehokkuutta, ohjeistuksia aiheeseen liittyen ja tilastotietoa perusmuotoisista alkoholirattijuopumuksista. Teoriaosuudessa kuljemme läpi tavanomaisen prosessin, jolla poliisi hoitaa rattijuopumuksen. Teoriaosuutta seuraa tutkimus ja sen tulosten tarkastelu. Opinnäytteen lopuksi pohdimme tutkimuksen luotettavuutta ja käymme läpi itsearvion työstä.

Tutkimuksessa käytetään kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Kyselylomakkeen avulla tutkimukseen on kerätty tietoa Jyväskylässä toimivilta liikennesektorin ja valvonta- ja hälytyssektorin poliiseilta perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten hoitamisesta sakkomenettelyllä. Kyselylomakkeessa olevilla avoimilla kysymyksillä on annettu vastaajille mahdollisuus vastata avoimesti omasta kokemuksestaan kertoen, jolloin on hyödynnetty myös kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Tutkimus on kokonaistutkimus, sillä koko perusjoukko otetaan mukaan tutkimukseen.

Tutkimustulosten perusteella huomasimme eroja kenttäpoliisien välillä. Merkittävimmät erot ilmeivät siinä, mitä kukin vastaaja toimittaa tutkintailmoituksen mukana hoidettuaan perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen sakkomenettelyllä, sekä siinä, mistä kukin löytää ohjeistuksen näihin tapauksiin. Tutkimustulosten perusteella sakkomenettelyllä hoidettavat rattijuopumukset ei jäisi tutkinnan hoidettavaksi, vaan ne hoidetaan kentällä, mikäli se on mahdollista. Arvioimme vastaajien eroja virkaiän sekä sektoreiden välillä. Merkittäviä eroja näin arvioiden tutkimustuloksissa ei syntynyt. Vastanneista suurin osa oli hoitanut perusmuotoisen rattijuopumuksen sakkomenettelyllä 1–4 kertaa viimeisen vuoden aikana.

2 Tutkimuksellinen opinnäytetyö

2.1 Mikä on tutkimuksellinen opinnäytetyö

Tutkimuksellista asennetta käytetään kaikissa ammatillisissa teoissa, johon kuuluu taustatietojen kartoittamista, tiedonhankintaa ja tiedon kokoamista siten, että lopulta näistä muodostuu tulkinta-kokonaisuus, joka ilmaistaan joko kirjallisesti tai tuotoksena tai molempina. Tutkimukseksi on nykypäivänä tapana kutsua niin tietojen keräämistä ja luokittelua, kartoitusten tekemistä, haastattelua luaineistoihin perustuvia kuvauksia, erilaisia tilastotietoon perustuvia esityksiä ja omakohtaiseen kokemukseen perustuvia kirjallisia esityksiä tai kuvauksia. (Vilkkä 2021, 30.)

Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ja osoittaa opiskelijan valmiuksia soveltaa tietojaan ja taitojaan ammattiopintoihin liittyvässä käytännön asiantuntijatehtävässä. Opinnäytetyö voi olla työelämän tarpeista esiin nouseva soveltava tutkimus tai toiminnallinen kehittämissyö. (Poliisi (AMK) -tutkinnon opetussuunnitelma 2024, 51.)

Käytännönläheisyys, ajankohtaisuus ja työelämälähtöisyys säätelevät tutkimustarpeita. Tutkimuskohteina ovat työelämässä käytännöt, jotka kaipaavat kehittämistä, ylläpitämistä, muuttamista tai uusien käytäntöjen luomista. Tavoitteena on ammattikäytäntöjen, kokemuksen ja teorian yhdistäminen. Tutkimuksessa jokin yleisluontoinen asia, ongelma halutaan selvittää vastamalla tutkimuskysymyksiin. (Vilkkä 2021, 18, 60.)

2.2 Opinnäytetyön tavoite ja toteutus

Tavoitteenamme on selvittää, että onko kenttäpoliisien toiminnassa eroja perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten esitutkinnassa Jyväskylän poliisiasemalla. Laajempaan kokonaisuuteen aiheemme kuuluu valvonta- ja hälytyssektorille, liikennevalvontaan sekä rattijuopumusrikosten tutkintaan ja niiden oikeusprosessiin. Selvitämme myös, että eteneekö perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen esitutkintoja hoidettavaksi tutkintaan, vaikka sen olisi voinut tehdä kokonaan kenttäpartion toimesta.

Rajasimme tutkimuksen koskemaan vain Jyväskylän poliisiasemaa eikä esimerkiksi koko Sisä-Suomen poliisilaitosta. Rajaamalla tutkimuksen vain Jyväskylän poliisiasemaan, saamme tarkemman kuvan aseman toiminnasta samalla pitäen kyselyyn osallistuvien määrän kohtuullisena. Kyselyn vastaukset kuvaavat paremmin Jyväskylän poliisiaseman toimintaa kuin koko Sisä-Suomen poliisilaitoksen tilaa.

Työstä rajataan kaikki mikä jää perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen ulkopuolelle eli törkeä rattijuopumus, huumerattijuopumus sekä alle rangaistavuuden jäävien juttujen menettelyt, koska näitä juttuja ei voi hoitaa sakkomenettelyllä yhden kosketuksen periaatteella. Haluamme tutkia vain sakkomenettelyllä hoidettavia rattijuopumuksia, koska se on toimintatapa, jota lisäämällä voidaan edistää taloudellista tehokkuutta poliisissa. Mikäli työssä ottaisi huomioon muidenkin rattijuopumuksien tutkinnan, työ ei käsitelisi vain sakkomenettelyllä hoidettavia rattijuopumuksia. Tällöin työ ei myöskään suoraan palvelisi sen tarkoitusta eli tarkkarajaisen prosessin ja toiminnan kehittämistä. Mainitsemme kuitenkin opinnäytetyössä, että milloin sakkomenettelyllä ei voida hoitaa rattijuopumusta, jolloin muunkinlaisista rattijuopumuksista tulee mainintoja.

Työmme tutkimuskysymykset ovat:

1. Onko kenttäpoliisien toiminnassa eroja perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten esitutkinnassa Jyväskylän poliisiasemalla?
2. Eteneekö perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen esitutkintoja hoidettavaksi tutkintaan, vaikka sen olisi voinut tehdä kokonaan kenttäpartion toimesta?

3 Sakkomenettely

3.1 Lakimuutos

Vuonna 2019 voimaan tullut ajokorttilain (AKL 386/2011) muutos mahdollisti poliisille hoitaa perusmuotoinen alkoholirattijuopumus sakkomenettelyllä. Uudistuksesta seurasi, että syyttäjät ja poliisi ryhtyivät käyttämään tuomio- ja toimivaltaa, joka aikaisemmin kuului yleisille tuomioistuimille. (Kääriäinen ym. 2019, 9.) Vuonna 2017 Hallituksen esityksessä HE 103/2017 sakkomenettelyn tosiasiallista käyttöalaa ehdotettiin laajennettavaksi siirtämällä toimivalta ajokieltoseuraamusten määräämiseen kaikilta osin poliisille. Lainmuutosten takia rattijuopumuksia voidaan tänä päivänä käsitellä sakkomenettelyssä. Hallituksen esityksessä arvioitiin, että muutos parantaisi oikeuden saatavuutta ja nopeutta rattijuopumusasioiden käsittelyä. Lain laajentamisella pyrittiin turvaamaan kansalaisten oikeutta saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä. (HE 103/2017 vp.)

3.2 Sakkomenettelyn edellytykset

Laki sakon ja rikesakon määräämisestä (sakkomenettelylaki 754/2010) ohjaa sakkomenettelyä. Sakkomenettelylain 1§:n 1. momentin mukaan sakkomenettelyä voidaan käyttää yksinkertaisissa ja selvissä asioissa, joista ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin rikesakko, sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta sekä enintään 1000 euron suuruinen menettämisseuraamus edellä mainittujen rangaistuksien ohella.

Rikkomusta ei saa käsitellä sakkomenettelyssä, jos rikkomuksen tehneelle on annettu rikkomusta edeltävän vuoden aikana tehtyjen rikkomusten perusteella yhteensä vähintään kuusi sakkomääräystä tai rangaistusmääräystä ja tekojen samankaltaisuus osoittaa kokonaisuutena arvioiden piittaamattomuutta lain kielloista ja käskyistä (Sakkomenettelylaki 1:1). Tämän tarkoituksena on, että toistuva rikkomus lopulta käsitellään normaalissa rikosprosessissa, jonka seurauksena tuomittava päiväsakkorangaistus tulee myös muunnettavuuden piiriin (Matikkala 2021, 161).

Epäillyn suostumus vaaditaan sakkomenettelyyn. Epäillyn on luovuttava oikeudestaan suulliseen käsittelyyn ja hänen on suostuttava asian ratkaisemiseen sakkomenettelyssä. Suostumukseksi katsotaan myös sakon maksaminen kokonaan tai osittain 30 päivän kuluessa rangaistuvaatimuksen tiedoksiantamisesta. Epäillyllä on oikeus peruuttaa suostumuksensa ennen kuin asia on ratkaistu. (sakkomenettelylaki 1:4.) Suostumuksen tiedustelun yhteydessä on selostettava epäillylle hänen suostumuksensa merkitys ja ilmoitettava määrättävä seuraamus. Jos epäilty ei

suostu sakkomenettelyyn, asian käsittely jatkuu tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä. (Matikkala 2021, 161.)

Myös asianomistajalta tarvitaan suostumus sakkomenettelyyn. Asianomistajalla on samanlainen oikeus peruuttaa suostumuksensa kuin epäillyllä. (sakkomenettelylaki 1:5.) Sakkomenettelyssä pätee samat lainalaisuudet kuin muussakin esitutkinnassa asianomistajarikosten osalta. Asianomistajarikosten kohdalla asianomistajan on esitettävä syyttämispyyntö eli rangaistusvaatimus (Esitutkintalaki 805/2011, 3:4).

3.3 Sakkovaatimus

Rattijuopumustapauksen soveltuessa sakkomenettelyyn asia on käsiteltävä sakkovaatimuksena (SAV) poliisin toimesta, koska asia ei kuulu valvontaa suorittavan virkamiehen ratkaisovaltaan. Syyttäjä on näissä tapauksissa ratkaisuvaltainen viranomainen ja määrää epäillylle lopulta rangaistusmääräyksellä sakkorangaistuksen. (Mattila 2021, 163.)

Sakkovaatimus on epäillylle annettava vaatimus, jolla vaaditaan rikkomuksesta sakkorangaistusta ja menettämisseuraamusta, tai hänen pyydettyään päiväsakon rahamäärän määräytymisperusteen muuttamista sakkorangaistusta ja menettämisseuraamusta (sakkomenettelylaki 1:2).

Syyttäjän tehtävänä on määrätä sakko teosta, josta on annettava yli 20 päiväsakkoa. Syyttäjän tehtävänä on määrätä sakko myös niissä tapauksissa, kun sakotettava ja poliisi eivät pääse yhteisymmärrykseen sakotettavan tuloista ja sakotettava haluaa antaa asiassa selvitystä olennaisesta muutoksesta maksukyvyssään. Tällöin poliisi antaa sakotettavalle sakkovaatimuksen. (Syyttäjälaitos, luettu 19.9.2024.)

4 Tietopohja

4.1 Taloudellinen tehokkuus

Sakkomenettelyllä hoidettavassa rattijuopumustapauksessa toteutuu hyvin taloudellisen tehokkuuden periaatteet. Tapauksen ilmi tultua tutkinnan päätökseen pääsee ajallisesti nopeasti ja kustannustehokkaasti. Se ei myöskään kuormita rikostorjunnan sektoria tai oikeuslaitosta samaan tapaan kuin täysimittainen esitutkinta, jossa suoritetaan esitutkinta rikostorjunnan kautta ja jonka tuomio annetaan käräjäoikeudessa.

Taloudellisuusperiaatteeseen kuuluu, että asian käsittelyn tulisi olla nopeaa ja kustannuksiltaan edullista oikeusvarmuuden ohella. Tavoiteltavaa on hoitaa asian käsittely ja ratkaisu joutuisasti ilman aiheetonta ajanhukkaa. Tarkoitus ei ole aiheuttaa ylimääräistä työtä ja kustannuksia asianosaisille ja tuomioistuimelle. Vireilletulon jälkeen prosessi on käynnistettävä pikimmiten rikoksen tapahduttua ja käsittelyn kautta ratkaistava kohtuullisessa ajassa. (Virolainen 2003, 176.)

Rikosprosessin tehtävänä on rikosvastuun toteuttaminen. Tämän vuoksi tarkoituksenmukaisuusperiaatteen mukaisesti prosessista on tehtävä niin tehokas, selkeä ja yksinkertainen, jotta ai-neellinen rikosvastuu toteutuu mahdollisimman nopeasti, varmasti ja huokeasti. (Jokela 2018, 9.)

Sakkomenettelyn käyttö on edullista syyttäjä- ja tuomioistuinlaitoksen kannalta verrattuna tavalliseen rikosprosessiin. Sakkomenettelystä koituvat kustannukset ovat täydellistä esitutkintaa pienemmät. (HE 103/2017 vp, 52.)

Poliisi (AMK) -tutkinnossa korostetaan yhden kosketuksen periaatetta. Sakkomenettelyllä hoidettavassa rattijuopumuksen esitutkinnassa se tarkoittaa sitä, että henkilö asioi vain kerran poliisin kanssa tapahtuman takia. Käytännössä siis, kun poliisipartio pysäyttää ajoneuvon, puhalluttaa kuljettajan, vie kuljettajan tarkkuusalkometriin ja saa annettua kuljettajalle sakkovaatimuksen, asia hoituu yhden kosketuksen periaatteella.

4.2 Ohjeistukset

Poliisin toimintaa ohjaa erilaiset ohjeet ja määräykset. Poliisihallituksen ohjeita on esimerkiksi puhalluskoe, sylkitesti ja henkilönkatsastus rattijuopumustapauksissa sekä sakkokäsikirja ja rangaistuksen määrääminen sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä. Nämä ohjeet liittyvät poliisin toimintaan rattijuopumustapauksissa, mutta ne eivät ole julkisia lähteitä, joten emme avaa niitä tässä opinnäytetyössä sen enempää.

Aiheesta on tehty aiempina opinnäytteinä muun muassa Roosa Kastarisen ja Emmi Kinnusen tekemä kenttäpartioille suunnattu muistio rattijuopumustapauksiin, jota ei ole saatavilla julkisista lähteistä. Muistio on tehty PowerPoint -esitykseksi ja siitä löytyy rattijuopumussakon kirjaamiseen liittyvät erityispiirteet. Muistiossa ei ole kuitenkaan selitetty vaihe vaiheelta, miten rattijuopumussakko kirjataan. (Kastarinen & Kouvonen 2020, 23.)

Myös Jaakko Kouvonen ja Joonas Leskinen ovat tehneet rattijuopumustutkintaan liittyvän oppimateriaalin kenttäpartion toimintaan verikokeen toimittamisessa. Oppimateriaali on koottu PowerPoint -esitykseksi, jota ei myöskään löydy julkisista lähteistä. PowerPoint -esityksen tarkoituksena oli luoda luentodiaesitys Poliisiammattikorkeakoululle opetukseen. Diaesityksessä kerrotaan kenttäpartion käytännön toimenpiteistä ja lisäksi siinä on ohjeita liikennejuopumusrikoksen ja verikokeen kirjaamiseen eri tietokantoihin. (Kouvonen & Leskinen 2019, 37.)

Rattijuopumustapauksiin löytyy ohjeistuksia, mutta selkeästi ongelmana on se, että niitä ei löydy koottuna tietystä paikasta. Käsitksemme mukaan perusmuotoisia alkoholirattijuopumuksia tulee nykyään vähemmän ja sen vuoksi kenttäpartiot saattavat helposti unohtaa toimintatavat, joilla tapauksen voisi hoitaa kuormittamatta tutkintaa. Tarkkojen ohjeistusten löytyminen koottuna tietystä paikasta helpottaisi kenttäpartioiden toimintaa ja vaikuttaisi näin koko prosessiin, jolloin tutkinnalle ei jäisi tapauksissa hoidettavaa.

4.3 Sakkomenettelyn kehittäminen

Aiheemme kytkeytyy niin organisaation sisäiseen, mutta myös julkiseen keskusteluun, jossa jo pitkään on keskusteltu muun muassa rikostutkijoiden suuresta työmäärästä. Poliisiorganisaation yhtenä suurimpana haasteena on tutkijoiden harteille kasautuvat juttumäärät. Suuret juttumäärät lisäävät rikosasioiden käsittelyaikaa, tutkijoiden työkuormitusta ja heikentävät esitutkinnan laatua. Sakkomenettelyn hyödyntäminen ja kehittäminen on yksi keino vastata näihin haasteisiin.

Yleisradion aihetta käsittelevässä uutisessa ”Rikostutkijan työ ei kiinnosta juuri ketään – 500 euroa voisi ratkaista ongelman” kerrotaan, että Sisäministeriössä ja poliisihallinnossa etsitään kuumaisesti keinoja rikostutkinnan sujuvoittamiseen. Uutisessa Sisäministeriön poliisiosaston ylijohdaja Tomi Vuori kertoo, että on laaja kirjo asioita, jotka voitaisiin riidattomissa tapauksissa hoitaa sakkomenettelyllä. (Vironen, 20.9.2023.) Yksi keino lisätä sakkomenettelyn hyödyntämistä on hoitaa perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten esitutkinta sakkomenettelyllä yhden kosketuksen periaatteella.

Oikeusministeriön on tarkoitus uudistaa sakon ja rikesakon määräämisestä annettua lakia. Sakkomenettelyn kokonaistarkastelu (rikosprosessin sujuvoittaminen) -hankkeessa selvitetään sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (754/2010) soveltamisalan

laajentamismahdollisuudet sekä lain muut muutostarpeet. Tavoitteena laajentamisessa on mahdollistaa rikosprosessin toimijoiden nykyistä parempi keskittyminen ydintehtäviinsä. 9.10.2024 asetetun työryhmän tavoitteena on sujuvoittaa ja yksinkertaistaa sakkomenettelyä huomioiden oikeusturva ja perusoikeudet. Hankkeessa arvioidaan myös lisättäväksi sakon muuntorangais-
tuksen käyttöä niissä tilanteissa, joissa sakkoa ei saada perittyä. (VN/22309/2023.)

Tällä hetkellä viranomaiset kokevat menettelyn epäselväksi. Kaikissa rikosprosessiketjun viran-
omaisissa sakkomenettely on koettu hankalaksi, aikaa vieväksi ja vaikeaselkoiseksi. Lainsää-
däntöä pidetään epäselvänä ja monimutkaisena. Varsinkin erilaiset sakkolajit ja niihin liittyvät
prosessit on koettu monitulkintaisiksi ja ongelmallisiksi. (VN/22309/2023.)

Tämänhetkinen sakkomenettelyn lainsäädäntö ja käytännöt eivät siis ole ongelmattomia.
Vuonna 2019 voimaan tulleiden lainmuutosten myötä keskustelua herätti muun muassa sakko-
menettelyn koulutus, lisätyö kentällä toimiville poliiseille, mutta myös tutkinnan työkuorman ke-
ventyminen.

Irina Louferovan ja Jenita Kumpumäen vuonna 2020 tekemässä tutkimuksessa huomattiin, että
lainmuutos rattijuopumusten sakkomenettelyn osalta on hieman pidentänyt tehtävääaikoja kenttä-
poliiseilla. He ovat kuitenkin tunnistaneeet tutkinnan työtaakan keventymisen. Kenttäpoliisit ovat
kokeneeet, ettei koulutus ole ollut riittävää. Lakisäädösmuutos on helpottanut tutkinnan ja kärjä-
oikeuden työtaakkaa. (Louferova & Kumpumäki 2020, 22.)

4.4 Tilastotietoa

Tilastokeskuksen mukaan Jyväskylän alueella tapahtuneita alkoholirattijuopumuksia oli selvitetty
vuonna 2023 yhteensä 101 tapausta. Kun teko-olosuhteet, asianosaiset ja muut syytteestä päät-
tämistä sekä oikeudenkäyntiä varten tarvittavat seikat on selvitetty, viranomaisten (poliisi, tulli,
rajavartiolaite) tietoon tullut rikos katsotaan silloin selvitettyksi. Asiasta päättää tutkinnanjohtaja.
Selvitettyjen alkoholirattijuopumusten määrä Jyväskylässä on vaihdellut vuosien 2014–2023 ai-
kana 61–103 tapauksen välillä. Vähiten selvitettyjä tapauksia oli vuonna 2021.

Tilastosta huomataan laskeva trendi vuosina 2014–2021. Alkoholirattijuopumusten määrä laski
melko selvästi vuodesta 2014 vuoteen 2021. Nousua voidaan huomata tapahtuneen viime vuo-
sina. Vuoden 2021 jälkeen tapausten määrä on taas noussut ja vuonna 2023 on päästy lähes
vuoden 2014 tasolle. Merkittävää laskua huomataan vuosina 2020–2021.

	Selvitetyt rikokset yhteensä (lkm.)
Jyväskylä	
15031a1 Rattijuopumus, alkoholi	
2014	103
2015	75
2016	97
2017	93
2018	82
2019	88
2020	62
2021	61
2022	84
2023	101

Taulukko 1. Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen muuttujina Kunta, Rikosryhmä ja teonkuvauksen tarkenne, Vuosi ja Tiedot. (Tilastokeskus)

Keski-Suomen hyvinvointialueella selvitettyjä alkoholirattijuopumuksia oli vuonna 2023 yhteensä 221 tapausta. Keski-Suomen hyvinvointialueella selvitettyjen alkoholirattijuopumusten määrä on vuosien 2014–2023 aikana vaihdellut 164–285 välillä. Eniten selvitettyjä tapauksia oli vuonna 2014 ja vähiten selvitettyjä tapauksia oli vuonna 2020. Hyvinvointialueella laskeva trendi voidaan nähdä 2014–2020 välillä. Alkoholirattijuopumusten määrä on laskenut vuodesta 2014 lähtien lähes vuosittain 2020 asti, jolloin tapausten määrä pieneni 285 tapauksesta 164 tapaukseen. Tämä tarkoittaa noin 42 % laskua näinä vuosina. 2020 jälkeen havaitaan taas nousua. Vuonna 2021 tapauksia oli 185 ja vuoteen 2023 mennessä määrä on noussut 221 tapaukseen, mikä on noin 35 % enemmän kuin vuonna 2020.

	Selvitetyt rikokset yhteensä (lkm.)
15031a1 Rattijuopumus, alkoholi	
HVA15 Keski-Suomen hyvinvointialue	
2014	285
2015	241
2016	219
2017	212
2018	208
2019	202
2020	164
2021	185
2022	215
2023	221

Taulukko 2. Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen muuttujina Rikosryhmä ja teonkuvauksen tarkenne, Hyvinvointialue, Vuosi ja Tiedot. (Tilastokeskus)

Hyvinvointialueella selvitettyjen alkoholirattitapausten määrä noudattaa samaa trendiä kuin Jyväskylässä, ja vahvistaa havaintoa, että vuonna 2020 oli alueellisesti poikkeuksellisen vähän alkoholirattijuopumuksia, mutta vuoden 2021 jälkeen tapausten määrä on jälleen noussut.

Näistä Tilastokeskuksen tilastoista ei ole selvitettävissä vaikuttiko vuoden 2019 lakimuutokset selvitettyjen alkoholirattijuopumusten määrään. Tilastot osoittavat, että rattijuopumusten hoitaminen on poliisille yleinen työtehtävä.

Vuoden 2020 ja 2021 vähentyneitä tapauksia voidaan ainakin osin selittää koronapandemialla. Koronavuosien aikana poliisin tekemien puhallustestien määrä laski rajoitusten vuoksi selkeästi. (Sutela ym. 2022.)

5 Prosessi

5.1 Rattijuopumus

Rikoslain (RL 39/1889) 23 luvun 3§ mukaan:

”Joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua nautittuaan alkoholia niin, että hänen verensä alkoholipitoisuus ajon aikana tai sen jälkeen on vähintään 0,5 promillea tai että hänellä tällöin on vähintään 0,22 milligrammaa alkoholia litrassa uloshengitysilmaa, on tuomitava rattijuopumuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Rattijuopumuksesta tuomitaan myös se, joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua käytettyään huumausainetta niin, että hänen veressään on ajon aikana tai sen jälkeen käytetty huumausaineen vaikuttavaa ainetta tai sen aineenvaihduntatuotetta. Tämän momentin säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, jos mainittu aine tai aineenvaihduntatuote on peräisin lääkevalmisteesta, jota kuljettajalla on ollut oikeus käyttää.

Rattijuopumuksesta tuomitaan niin ikään se, joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua käytettyään muuta huumaavaa ainetta kuin alkoholia taikka tällaista ainetta ja alkoholia niin, että hänen kykynsä tehtävän vaatimiin suorituksiin on huonontunut.”

Rattijuopumukseen syyllistyy siis silloin, kun veren alkoholipitoisuus on ajon aikana tai sen jälkeen vähintään 0,5 promillea tai 0,22 milligrammaa litrassa uloshengitysilmaa tai kuljettaja on käyttänyt huumausainetta ajon aikana tai jälkeen tai silloin jos kuljettaja on käyttänyt muuta ainetta kuin huumausainetta tai alkoholia niin, että kyky on huonontunut tehtävän vaatimiin suorituksiin (RL 23:3).

Perehdymme tässä opinnäytetyössä pelkästään perusmuotoiseen alkoholirattijuopumukseen eli rattijuopumukseen, jossa kuljettajalla on veressään pelkästään alkoholia vähintään 0,5 promillea tai 0,22 milligrammaa litrassa uloshengitysilmaa ja alle 1,2 promillea tai 0,53 milligrammaa litrassa uloshengitysilmaa. Jos kuljettaja on käyttänyt esimerkiksi huumausaineita, tulee ottaa verikoe ja silloin tapausta ei voida hoitaa sakkomenettelyllä, vaan asia etenee rikostorjunnan puolelle tutkittavaksi ja sieltä syyttäjälle.

5.2 Ajoneuvon pysäyttäminen

Poliisimies voi pysäyttää ajoneuvon esimerkiksi ajokunnon tarkastamista varten ilman rikosepäilyä. Ajokunnolla tarkoitetaan mielen ja kehon tilaa, johon vaikuttavat esimerkiksi päihteet, väsymys tai voimakas tunnereaktio (Liikenneturva, 10.6.2024). Ajoneuvo voidaan poliisimiehen

toimesta pysäyttää myös ajoneuvon kunnan tarkastamista varten. Ajoneuvon kunnan tarkastuksessa voidaan tarkastella ajoneuvon teknistä kuntoa, mikä voi liittyä esimerkiksi ajoneuvon korin tai alustan kuntoon, turvalaitteiden tai renkaiden kuntoon tai kuormaukseen liittyen kuorman kiinnitystä, määrää ja sijoittumista.

Tieliikennelain (TLL 729/2018) 182 §:n mukaan:

”Ajoneuvo on poliisimiehen, rajavartiomiehen ja tullimiehen antamasta merkistä pysäytettävä.

Kuljettaja on velvollinen noudattamaan poliisimiehen, rajavartiomiehen ja tullimiehen ajoneuvon kunnan, varusteiden ja kuormituksen tarkastamiseksi antamia määräyksiä sekä sallimaan ajoneuvon liikennekelpoisuuden tarkastamisen.”

Kuljettajan on noudatettava poliisimiehen antamia käskyjä ajoneuvon pysäyttämiseksi sekä ajoneuvon kunnan, varusteiden ja kuormituksen tarkastamiseksi sekä sallimaan ajoneuvon liikennekelpoisuuden tarkastamisen. Mikäli kuljettaja ei noudata poliisin pysäytymiskäskyä, voidaan hänet tuomita poliisia vastaan niskoittelusta (Enqvist & Haverinen 2021, 6). Joissain tilanteissa kuljettajan tahallinen ajaminen kohti pysäyttäjää muuttaa tekoa vähintään virkamiehen vastustamiseksi, koska teko on silloin tahallinen henkeen tai terveyteen kohdistuva rikos (Liikenteen oppikirja, 2024).

Pysäytysmerkki annetaan siten, että kuljettajalla on mahdollisuus tunnistaa pysäytysmerkin antaja poliisimieheksi. Yleensä pysäytymiskäsky annetaan virkapuvussa seisten ratsiassa tai edellä ajavalle ajoneuvolle sinisillä hälytysvaloilla, jossa vilkkuu kiinteä punainen valo. Pysäytysmerkki voidaan antaa myös muulla selkeästi ymmärrettävällä tavalla kuten suullisesti. (Liikenteen oppikirja, 2024.) Ennen pysäyttämistä tulee huomioida, että pysäytymiskäsky annetaan selaisessa paikassa, jossa pysähtyminen on turvallista, eikä vaaranna muuta liikennettä.

5.3 Seulonta-alkometri

Ajokunto voidaan tarkastaa esimerkiksi puhalluttamalla ajoneuvon kuljettaja seulonta-alkometrillä kuljettajan mahdollisen alkoholin nauttimisen toteamiseksi.

Pakkokeinolain (PKL 806/2011) 9 luvun 2 §:n mukaan:

”Poliisimies voi määrätä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan tai muussa [rikoslain 23 luvussa](#) tarkoitetussa tehtävässä toimivan kokeeseen, joka tehdään tämän mahdollisesti nauttiman alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi. Kokeesta kieltäytymisen taikka kokeen suorittamisen turvaamisen tai luotettavan koetuloksen saamisen vuoksi voidaan toimittaa henkilönsuoritus, johon ei tarvita pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä. Koe on tehtävä

siten ja sellaisella menetelmällä, ettei siitä aiheudu tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa tutkittavalle.”

Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja voidaan puhalluttaa mahdollisen alkoholin nauttimisen toteamiseksi. Kuljettaja voi kuitenkin kieltäytyä puhaltamasta seulonta-alkometriin, mutta hänelle jätetään henkilönkatsastuksen välttämiseksi mahdollisuus suostua kokeeseen (Lehto 2020, 41). Pakkokeinolain mukaan seulontakokeesta kieltäytyminen on peruste henkilönkatsastukselle, jolloin kuljettajalta voidaan ottaa verikoe mahdollisen nautitun alkoholin toteamiseksi. Poliisin tulee kuitenkin toiminnassaan ottaa huomioon suhteellisuusperiaate, jossa käytetyt keinot ovat järkeviä suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.

Rattijuopumuksen toteaminen epäillyissä rattijuopumustapauksissa tapahtuu yleensä uloshengityksestä mittaamalla, jota seulonta-alkometrit mittaavat (Enqvist & Haverinen 2021, 11). Seulonta-alkometri on laite, jolla mitataan puhallushetkellä kuljettajan hengitysilmassa oleva alkoholi. Seulonta-alkometrin tarkoitus on todeta suuntaa antavasti hengitysilmassa oleva alkoholi, eikä se ole oikeudessa pitävä todiste. Poliisilla on käytössään erilaisia seulonta-alkometrejä, jotka mallista riippuen mittaavat uloshengitysilmassa olleen alkoholin määrän joko promilleina tai milligrammoina litraa kohden. Seulonta-alkometrit kalibroidaan poliisin toimesta tasaisin väliajoin, jotta varmistetaan niiden toimintakunto. (Lepola 2017, 9.)

Alco-Sensor FST-alkometri on poliisin käytössä oleva uusin seulonta-alkometri, jossa on passiivinen testausominaisuus. Kuljettaja puhaltaa seulonta-alkometrissä olevaan kuppiin, joka laskee, onko hengitysilmassa alkoholia vai ei. Laite ilmaisee negatiivisen tuloksen kirjaimilla NEG ja positiivisen tuloksen kirjaimilla POS. Negatiivinen tulos tarkoittaa, että alkoholia ei ole hengitysilmassa ja positiivinen tulos tarkoittaa, että alkoholia on hengitysilmassa. Seulonta-alkometriin saa myös laitettua suoratestaustilan, jossa kupin tilalle laitetaan pilli, johon asiakas puhaltaa ja laite ilmoittaa tuloksen milligrammoina litrassa uloshengitysilmaa. (Pienimäki 2023,15.)

Poliisilla on käytössään myös kolme muuta seulonta-alkometriä; Alko-sensor 3, Dräger Alcotest 6810 ja Lion 500. Laitteista vanhin on Alko-sensor 3, joka näyttää veressä olevan alkoholipitoisuuden promilleina, kun taas muut poliisin käytössä olevat seulonta-alkometrit näyttävät veressä olevan alkoholipitoisuuden milligrammoina litrassa uloshengitysilmaa. Alco-Sensor FST-alkometriä lukuun ottamatta muilla laitteilla asiakas puhallutetaan pillillä. (Enqvist & Haverinen 2021, 21–26.)

5.4 Tarkkuusalkometri

Mikäli ajoneuvon kuljettaja puhaltaa seulonta-alkometriin positiivisen tuloksen, tehdään kuljettajalle tämän jälkeen tarkkuusalkometrikoe HALMI-laitteella. Tarkkuusalkometrikoe luetaan

pakkokeinolaissa säädetyksi henkilönkatsastukseksi, joka voidaan suorittaa luotettavan koetuksen saamiseksi poliisimiehen toimesta ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä (PKL 8:32 & 9:2).

Yleensä tarkkuusalkometri sijaitsee poliisiasemalla ja myös joissain poliisiautoissa voi olla tarkkuusalkometri. Harvaan asutuilla alueilla autosta löytyvä tarkkuusalkometri on kätevin ratkaisu, koska laitokselle tarkkuusalkometrikokeeseen tai terveysasemalle verinäytteen ottoon voi olla pitkä matka.

Tarkkuusalkometrikoe ei voida suorittaa, jos ajoneuvon kuljettaja esittää jälkinauttimisväitteen, eli kertoo juoneensa alkoholia ajon jälkeen, koska tarkkuusalkometrikoe mittaa pelkästään uloshengitysilmassa olevan alkoholimäärän (Lepola 2017, 7). Verikokeen avulla voidaan laskea veren alkoholimäärä tekohetkellä, mikäli jälkinauttimisväite esitetään.

Tarkkuusalkometri mittaa alkoholin määrän milligrammoina litrassa uloshengitysilmaa. Tarkkuusalkometrikokeen suorittaminen vaatii kuljettajalta kaksi pitkää puhallusta, mikä ei välttämättä aina onnistu ja silloin veren alkoholipitoisuutta ei voida mitata tarkkuusalkometrillä, vaan joudutaan ottamaan kuljettajalta verikoe.

Kahden pitkän puhalluksen jälkeen tarkkuusalkometri laskee puhallusten keskiarvon ja tekee siitä varmuusvähennyksen, jolloin tulos on luotettava ja kallistuu asiakkaan eduksi.

5.5 Verikoe

Verikoe on henkilönkatsastus, josta säädetään pakkokeinolaissa. Jos moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja kieltäytyy puhaltamaan seulonta-alkometriin tai ei esimerkiksi pysty puhaltamaan tarkkuusalkometriin, voidaan ajoneuvon kuljettajalta ottaa verikoe ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä (PKL 9:2). Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja on käytettävä verikokeessa myös, jos hän esittää jälkinauttimisväitteen. Jälkinauttimisväitteessä verikokeella voidaan suorittaa takaisinlaskenta kuljettajan veressä olleesta alkoholista ajon aikana tietyllä laskukaavalla. (Lepola 2017, 7.)

Henkilönkatsastuksen edellytykset pakkokeinolain (PKL 806/2011) 8:32.1 mukaan:

”Rikoksesta epäillylle saadaan tehdä henkilönkatsastus esineen, omaisuuden, asiakirjan, tiedon tai seikan löytämiseksi 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyin edellytyksin, jos on todennäköisiä syitä epäillä häntä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta, taikka rattijuopumuksesta tai huumausaineen käyttörikoksesta. Jollei epäilyyn ole todennäköisiä syitä, epäilty saadaan katsastaa vain, jos erittäin pätevin perustein voidaan olettaa löytyvän mainitussa kohdassa tarkoitettu esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai seikka.”

Henkilönkatsastus saadaan siis suorittaa kuljettajalle, mikäli hän on syyllistynyt todennäköisiin syihin rattijuopumukseen. Rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi edellytetään todennäköisiä syitä, jolloin syytekynnys täyttyy (Fredman ym. 2020, 258). Todennäköiset syyt täyttyvät esimerkiksi, kun partio pysäyttää ajoneuvon ja kuljettaja puhaltaa seulonta-alkometriin positiivisen tuloksen.

Mikäli asiakkaalta joudutaan ottamaan verikoe, asiaa ei voida käsitellä sakkomenettelyllä, vaan asia etenee rikostorjuntaan tutkittavaksi ja sieltä käräjäoikeuteen. Verinäytteen ottamisesta aiheutuneet kustannukset vaaditaan valtiolle korvattavaksi, minkä vuoksi asia joudutaan käsittelemään käräjäoikeudessa, vaikka verikokeen tulos jäisi perusmuotoiseksi rattijuopumukseksi.

Verikokeen ottamiseen kuuluu kliininen tutkimus sekä verinäytteenotto, jonka suorittaa tarvittavan koulutuksen saanut laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö. Poliisilla on käytössään verikoepaketti, joka sisältää näytteenottoon tarvittavat näyteputket, näytteenottoneulan, sinettipussin, sinetin, ohjeet, sekä viivakooditarrat, jotka laitetaan näyteputkiin ja tutkimuslomakkeeseen. Asiakkaalta otetaan yhteensä kaksi tai neljä putkea verta riippuen siitä, onko asiakas esittänyt jälkinauttimisväitteen. Kliinisessä tutkimuksessa arvioidaan kuljettajan toimintakykyä. Kliinisen kokeen yhteydessä täytetään päihdetutkimuslomake B, johon kirjataan asiakkaan tiedot muun muassa käytetyt lääkkeet, pituus ja paino sekä mahdollisesti terveydenhuollon ammattilaisen tekemät havainnot asiakkaan fyysisestä tilasta. (Kouvonen & Leskinen 2019, 14–16.)

Asiakas päästetään lähtemään, kun hänet on käytetty verikokeessa ja hän saa myöhemmin kutsun kuulusteluun. Partio kirjaa asiasta rikosilmoituksen ja mahdollisesti humalatilan lausuntopyynnön, jonka jälkeen asia etenee tutkijalle. Tutkija varmistaa, että humalatilan lausuntopyyntö on täytetty oikein ja lähettää valmiin verikoepaketin Keskusrikospoliisin rikostekniseen laboratorioon yhdessä päihdetutkimuslomake B:n kanssa. Kirjauksissa on todennäköisesti eroja laitosten välillä siinä, kenen vastuulla on tehdä mitkään kirjaukset.

5.6 Sakkovaatimuksen antaminen

Tarkkuusalkometrikokeen tuloksen jäädessä perusmuotoiseksi rattijuopumukseksi, epäillylle voidaan antaa poliisipartion toimesta sakkovaatimus. Epäillylle annetaan sakkovaatimus (SAV), koska teosta säädetty rangaistus on vähintään 20 päiväsakkoa. Sakkovaatimuksesta olemme selittäneet tarkemmin luvussa 3.3.

Poliisipartion antama sakkovaatimus ei vielä velvoita epäiltyä maksamaan sakkoa, koska syyttäjä ratkaisee seuraamuksen. Sakkovaatimuksessa on kuitenkin esitetty tilitiedot, johon epäilty voi kuitenkin maksaa sakon jo etukäteen. Oikeusrekisterikeskus palauttaa korkoineen mahdollisen liikaa maksetun määrän maksajalle, mikäli syyttäjä jättää osittain tai kokonaan määräämättä vaatimuksessa mainitut seuraamukset. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 19.10.2024.)

5.7 Ajokielto

Ajokorttilain (AKL 386/2011) 7 luvun 70§ mukaan:

”Poliisimies voi määrätä ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon ja ottaa ajokortin tai, jos ajokorttia ei ole vielä luovutettu, kuljettajantutkintotodistuksen haltuunsa:

1) jos on todennäköisiä syitä epäillä ajo-oikeuden haltijan syyllistyneen [rikoslain 23 luvun 3 §:n 1 momentissa](#) tai [4 §:ssä tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen](#) taikka [rikoslain 44 luvun 13 §:ssä tarkoitettuun vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen;](#)”

Poliisimies voi määrätä ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon, jos ajo-oikeuden haltijan epäillään todennäköisin syin syyllistyneen rattijuopumukseen tai törkeään rattijuopumukseen. Ajo-oikeuden haltija on henkilö, jolla on voimassa oleva kuljettajantutkinnon hyväksytystä suorittamisesta annettu tutkintotodistus tai ajokortti. Poliisimiehen toimesta väliaikaiseen ajokieltoon määräämisellä tarkoitetaan, että ajo-oikeuden haltijalle määrätään ajokielto heti väliaikaisesti ja poliisin haltuun otetaan kuljettajantutkintotodistus tai ajokortti. (Tökkäri 2017, 18.) Ajokiellon aikana ajo-oikeuden haltijalla ei ole voimassa olevaa ajo-oikeutta, eikä hän saa ajaa moottorikäyttöisellä ajoneuvolla, johon tarvitaan ajo-oikeus. Kuljettaja syyllistyy kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta, mikäli hän ajaa moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ilman voimassa olevaa ajo-oikeutta (RL 23:10).

Väliaikainen ajokielto annetaan poliisimiehen toimesta kuljettajalle tiedoksi samalla, kun annetaan tiedoksi sakko. Sakon ja väliaikaisen ajokiellon tiedoksiannon jälkeen kuljettaja päästetään jatkamaan matkaansa jollain muulla kuin moottorikäyttöisellä ajoneuvolla.

Väliaikainen ajokielto on voimassa siihen asti, kunnes toimivaltainen viranomainen eli yleensä ajo-oikeuden haltijan kotipaikkakunnan poliisilaitos tekee päätöksen varsinaisesta ajokiellosta. Ajo-oikeuskäsittelyissä sovelletaan hallintolakia ja ne ovat hallinnollisia menettelyitä. Jos moottorikäyttöisen kuljettajan on todettu syyllistyneen rikoslain 23 luvun 3§ tarkoitettuun rattijuopumukseen tai 4§ tarkoitettuun törkeään rattijuopumukseen, poliisin on määrättävä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja ajokieltoon. (AKL 7:64.1.)

Ajokieltoa on luonnehdittu liikennesrikosoikeudelliseksi turvaamistoimenpiteeksi oikeuskirjallisuudessa. Ajokiellolla pyritään ehkäisemään liikenneturvallisuutta vaarantavan käyttäytymisen jatkuminen estämällä ajoneuvon kuljettajan osallistuminen liikenteeseen edellytysten puuttuessa. (Jokilehto 2012, 10.) Ajokiellolla pyritään ennalta estämään kuljettajan syyllistymistä uudelleen rikoksiin.

5.8 Pöytäkirjat

Poliisin suorittamista esitutkintatoimenpiteistä tulee laatia pöytäkirja, josta ilmenee riittävällä tarkkuudella tehty toimenpide tai tulee kirjata muuhun asiakirjaan merkintä, jollei laissa erikseen muuta säädetä. (ETL 9:1.1) Perusmuotoisessa alkoholirattijuopumuksessa henkilölle suoritetaan tarkkuusalkometrikoe, joka katsotaan pakkokeinolaissa säädetyksi henkilönkatsastukseksi. Henkilönkatsastuksesta tulee tehdä pöytäkirja henkilönkatsastuksesta (HKY) ja asiakkaalle on pyynnöstä annettava pöytäkirjasta jäljennös.

Tarkkuusalkometrikokeen suorittamisen jälkeen laite laskee veren alkoholipitoisuuden, jonka jälkeen valmis tulos näkyy mittauspöytäkirjassa. Mittauspöytäkirja tulostetaan ja siitä annetaan yksi kappale asiakkaalle ja yksi kappale esitutkintapöytäkirjan liitteeksi tai oheismateriaaliin arkistoon.

Esitutkinnan päätössivu sekä esitutkinnassa kertynyt materiaali, kuten henkilötietolehti, mittauspöytäkirja ja käytetyt pakkokeinot arkistoidaan. Arkistolain (ArkistoL 831/1994) mukaan arkistointimen tehtävänä on muun muassa varmistaa asiakirjojen säilyminen ja käytettävyys sekä hävittää tarpeeton aineisto. (ArkistoL 7.1 §.)

Poliisimiehen tulee huolehtia tehtävän hoitamisen jälkeen tarvittavien kirjausten tekeminen, kuten esimerkiksi pakkokeinopöytäkirjojen tekeminen. Perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen poliisimies voi itse päättää antamalla sakon tiedoksi ja tämän jälkeen toimittaa pöytäkirjat arkistointia varten rikostorjunnan puolelle. Näissä voi kuitenkin olla laitokohtaisia eroja siinä, miten kirjaukset ja arkistoinnit hoidetaan.

6 Tutkimuksen toteuttaminen

6.1 Tutkimusmenetelmät

Valitsimme tutkimusmenetelmäksi kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimusmenetelmän ja hyödynsimme osassa kyselylomakkeen kysymyksissä kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää.

Kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä edellytetään, että ilmiö tunnetaan eli mitkä tekijät eli muuttujat vaikuttavat ilmiöön ja siinä mittaaminen on mahdotonta, jos ei tiedetä mitä mitataan. Vasta kun tutkittava ilmiö on riittävän täsmentynyt, voidaan tehdä kvantitatiivinen tutkimus. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa pyritään saamaan tietyltä joukolta vastauksia johonkin ongelmaan, jota halutaan selvittää tutkimuksella. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa selvitetään riippuvuuksia, määriä ja syuseurauksia. Tutkimusprosessissa tulee pitää kiinni sopimuksista ja säännöistä, jotka koskevat tietojen analysointia, ongelman määrittelyä, tiedonkeruuta ja kysymysten laadintaa. Tutkijan oman tulkinnan varaan ei voi tutkimustuloksia jättää ja kaikki tulkinnat aineistosta tehdään tiukkojen sääntöjen mukaan sekä itse aineistoa käsitellään tilastotieteen analyysimenetelmien mukaan. (Kananen 2011, 12, 17,18.)

Laadullinen tutkimus on tulkintaan perustuva tutkimustapa, jonka tavoitteena on ymmärtää ihmisten kokemusten avulla jokin ilmiö tai ymmärtää ihmisten subjektiivisia merkityksiä. Laadullisessa tutkimuksessa jonkin subjektiivisen kokemuksen ymmärtämiseksi on tiedettävä missä kontekstissa, miten ja miksi tutkittava ilmiö on merkityksellinen tutkittavalle. (Vilka 2021.) Laadullisella aineistolla tarkoitetaan aineistoa, joka on pääosin tekstimuotoista. Teksti voi olla tutkijan tuottamaa tai olemassa olevaa aineistoa, joka on syntynyt ilman tutkijan vaikutusta. (Eskola & Suoranta 1998)

Hyödynsimme kysymyksissä myös laadullista tutkimusmenetelmää, jotta saimme paremman kokonaiskuvan tutkittavasta aiheesta. Valitsemamme tutkimusmenetelmät mahdollistivat kyselyyn vastaamisen monimuotoisemmin. Avoimet kysymykset antoivat mahdollisuuden vastaajalle avata omia ajatuksiaan.

Kokonaistutkimus tarkoittaa, että koko perusjoukko otetaan mukaan tutkimukseen, jolloin otantamenetelmää ei käytetä. Perusjoukon koko vaikuttaa siihen, tehdäänkö tutkimuksessa kokonaistutkimus vai käytetäänkö jotakin otantamenetelmää. Kokonaistutkimus kannattaa tehdä, jos otoskooksi tulisi yli puolet perusjoukosta. (Vilka 2021.) Kyseessä on kokonaistutkimus. Tutkimuksen perusjoukko koostui valvonta- ja hälytyssektorin ja liikennesektorin poliiseista, jotka työskentelevät Jyväskylän poliisiasemalla.

Tutkimusmenetelmäksi valitsimme määrällisen tutkimusmenetelmän, koska halusimme selvittää, kuinka usein kentällä työskentelevät konstaapelit saattavat perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen esitutinnan loppuun asti sakkomenettelyllä. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä toimii tällöin, kun halutaan vastauksia kysymykseen, kuinka paljon tai usein jokin ilmenee, mutta halutaan selvitystä miksi asiat ilmenevät niin (Vilka 2021).

Tavallisin määrällisessä tutkimusmenetelmässä käytetty aineiston keräämisen tapa on kyselylomake. Kysely on vakioitu, mikä tarkoittaa sitä, että sama asiasisältö kysytään täsmälleen samalla tavalla kaikilta kyselyyn vastaajilta. Vastaaja lukee itse kirjallisesti esitetyn kysymyksen ja vastaa siihen kirjallisesti kyselylomakkeella. Etuna on se, että kyselylomakkeella toteutetussa tutkimuksessa vastaaja jää aina tuntemattomaksi. Riskinä kyselylomaketutkimuksessa on se, että vastausprosentti voi jäädä alhaiseksi. (Vilka 2021, 94.)

Kerätyn tutkimusaineiston luonne ja otoksen suuruus vaikuttavat tutkimusmenetelmien valintaan. Myös se, mistä teoreettisesta näkökulmasta tai perspektiivistä tutkimuskohdetta tarkastellaan, vaikuttaa tutkimusmenetelmän valintaan. (Tähtinen ym. 2020, 18.) Koemme, että määrällisellä tutkimusmenetelmällä saamme kattavammin vastauksia, jotta voimme tutkia toimintatapojen eroja liittyen tutkimuskysymykseemme. Esimerkiksi laadullisella tutkimusmenetelmällä haastatella olisimme saaneet vähemmän vastauksia, minkä vuoksi kenttäpoliisien toiminnan eroja olisi ollut vaikeampi analysoida.

6.2 Aineiston keruu ja -analysointi

Haimme tutkimusluvan POL-2024-123636 tutkimusaineiston keräämiselle Sisä-Suomen poliisilaitokselta. Lähetimme kyselytutkimuksen linkin, saatekirjeen (Liite 1) ja tietosuojalausekkeen virkasähköpostin kautta kaikille valvonta- ja hälytyssektorilla sekä liikennesektorilla työskenteleville poliiseille 26.9.2024. Lähetimme linkin yhteensä 92 valvonta- ja hälytyssektorin ja liikennesektorin poliisille. Annoimme vastausaikaa kaksi viikkoa päättyen 10.10.2024 ja saimme yhteensä 23 vastausta kyselyymme.

Tutkittaville ilmoitettiin saatekirjeessä, että kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Lisäksi saatekirjeessä kerrottiin tutkimustietojen säilyttämisestä ja itse tutkimuksen tarkoituksesta.

Tämän tutkimuksen toteuttamisessa kyselylomakkeella kerätty tutkimusaineisto säilytetään tutkijoiden tietokoneilla, jotka ovat lukittu salasanoilla. Tutkimuksessa kerättyä tietoa ei käytetä muuhun tarkoitukseen, kuin tämän tutkimuksen toteuttamiseen. Kun opinnäytetyö on hyväksytty, tutkimusaineisto hävitetään. Tutkimuksessa kerätty aineisto luovutetaan ainoastaan opinnäytetyötä ohjaavalle opettajalle tarvittaessa opinnäytetyön arvioimisen takia.

Varmistamme tutkimuksen toteuttamisessa vastaajien anonymiteetin. Käsittelemme tuloksia ja vastauksia luottamuksellisesti sekä anonymisti. Toteutimme kyselytutkimuksemme Webropol-ohjelmalla, jonka linkin jaoimme virkasähköpostin kautta vastaajille. Webropol -linkin avulla keräsimme vastaukset anonymisti, eikä siinä kerätty vastaajilta mitään henkilötietoja. Vastaajille lähetetty linkki kyselylomakkeelle oli anonymi, jolloin vastauksia ei voitu yhdistää vastaajiin. Saatekirjeessä pyydettiin vastaajia vastaamaan vain kerran tutkimuksen luotettavuuden varmistamiseksi.

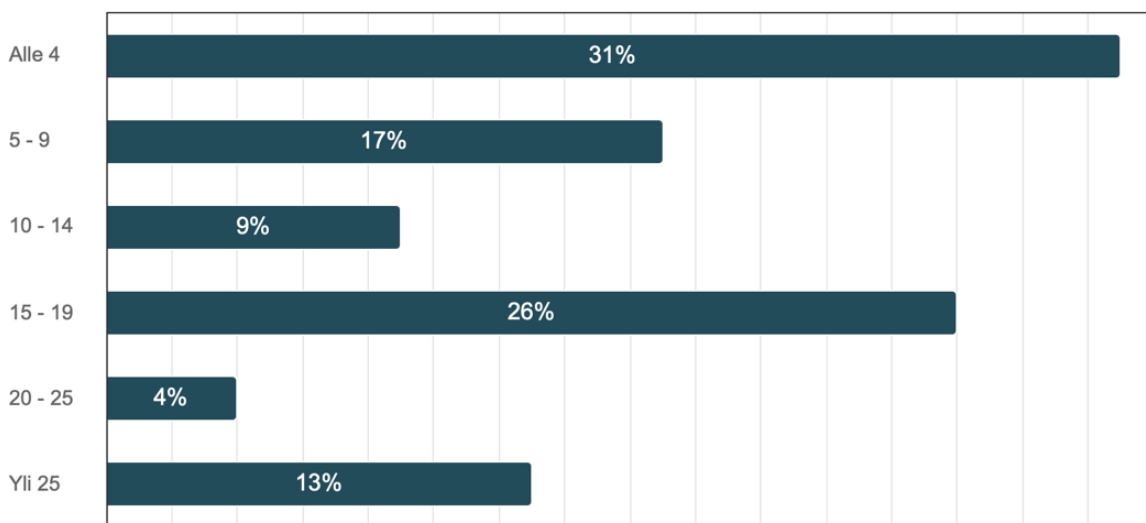
7 Tutkimustulokset

7.1 Taustatiedot

Tutkimuksen kyselylomakkeen linkki lähetettiin 92 Jyväskylän poliisiasemalla työskentelevälle valvonta- ja hälytyssektorin ja liikennesektorin poliisille. Tutkimukseen vastasi 23 poliisia, joten vastausprosentti oli 25 %.

Kyselyn alussa kysyimme kaksi taustakysymystä vastaajista. Ensimmäisellä kysymyksellä selvitettiin, työskentelikö vastaaja valvonta- ja hälytyssektorilla vai liikennesektorilla. Vastaajista 8 eli 34,8 % työskenteli liikennesektorilla ja valvonta- ja hälytyssektorilla 15 eli 65,2 %.

Toinen kysymys koski vastaajan virkaikää, jossa kysyttiin, että kuinka monta vuotta vastaaja oli työskennellyt poliisina. Vastausvaihtoehdot olivat; alle 4, 5–9, 10–14, 15–19, 20–25 ja yli 25. Virkaikältään nuorimpia eli alle 4 vuotta poliisina työskennelleiden vastauksia oli 7 eli 30,4 %. Toiseksi eniten vastaajista oli työskennellyt 15–19 vuotta poliisina ja heidän vastauksiansa oli 6 eli 26,1 %. Vastausvaihtoehdoiksi ei annettu tarkkoja vuosia, jotta vastauksia ei voitu yhdistää yksittäisiin poliiseihin.

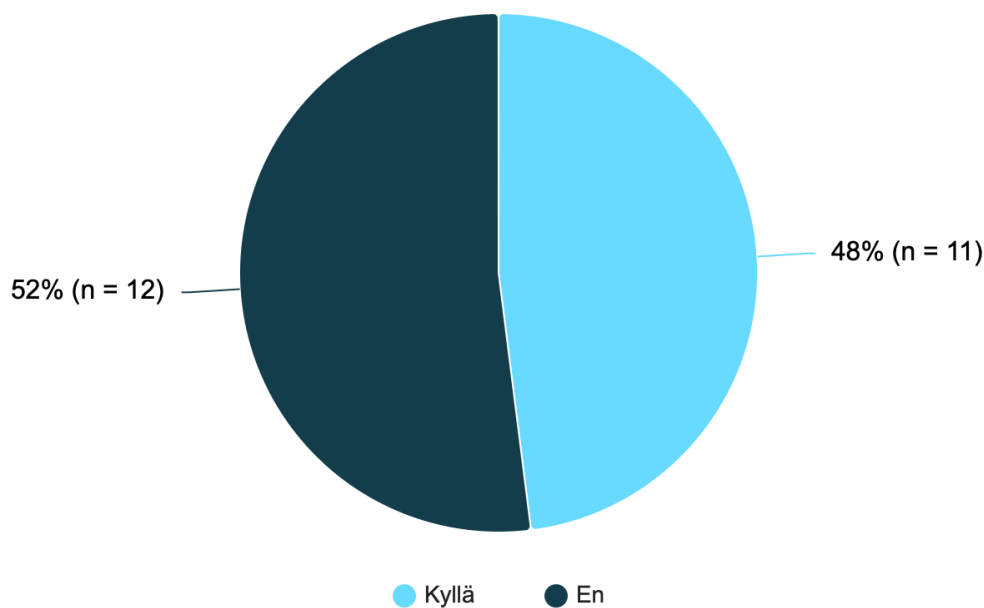
Kuvio 1. Kuinka monta vuotta olet työskennellyt poliisina?

7.2 Ohjeistus sakolla hoidettaviin rattijuopumuksiin

Kolmannella kysymyksellä selvitimme, että onko perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten hoitamiseen sakkomenettelyllä annettu jonkinlaista ohjaavaa ohjeistusta. Vastanneista 18 vastasi ”kyllä”, kaksi vastasi ”ei” ja kolme vastasi ”en tiedä”.

Seuraavalla kysymyksellä vastaajalle annettiin mahdollisuus kertoa, millaista ohjeistusta heille on annettu perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten hoitamiseen sakkomenettelyllä. Jokainen edelliseen kysymykseen ”kyllä” vastannut oli kertonut saamastaan ohjeistuksesta. Kolme vastaajista kertoi, että olivat saaneet koulutuksen asiaan työpaikallaan ja yksi heistä kertoi käyneensä verkkokoulutuksen. Kaikissa muissa paitsi yhdessä vastauksessa mainittiin jonkinlaisesta ohjeesta tai mallista, joka auttaa perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen hoitamisessa sakkomenettelyllä. Osa vastanneista kertoi, että olivat saaneet sähköpostiin ohjeet. Osa kertoi, että tarkkuusalkometrihuoneessa on ohjeistus, jossa prosessi kerrotaan askel askeleelta. Yksi vastanneista kertoi ohjeen olevan ryhmäkansiossa. Myös poliisihallituksen antama ohjeistus mainittiin kerran.

Viidennen kysymyksen avulla selvitettiin, kaipaavatko vastaajat ohjeistusta tai koulutusta aiheeseen liittyen. Vastaajista 11 eli 48 % toivoi ohjeistusta tai koulutusta asiaan liittyen. Vastaajista 12 eli 52 % ei toivonut ohjeistusta tai koulutusta.

Kuvio 2. Toivoisitko ohjeistusta tai koulutusta asiaan liittyen?

Viidennen kysymyksen jälkeen vastaajille annettiin mahdollisuus kertoa, millaista ohjeistusta tai koulutusta he toivoisivat asiaan liittyen. Tähän vastaajat pystyivät vastaamaan vain, mikäli vastasivat ”kyllä” aiempaan kysymykseen. Neljässä vastauksessa nousi esille kysyntä ohjeistukselle. Ohjeistusta kaivattiin muun muassa kirjaamiseen ja toive oli yksinkertaiselle ohjeistukselle.

”Joku yksinkertainen ohjeistus, vaikka ranskalaisilla viivoilla siitä missä järjestyksessä pitää tehdä mitään. Ei tarvitsisi aina muistella.”

”Ns. Rautalanka versio voisi olla hyvä, voisi siitä tarkastaa, kuinka rattisakko hoidetaan, jos on sattunut unohtamaan.”

Eräs vastaaja toivoi ohjeistusta tai koulutusta tutkinnan päätöksiin. Hän kertoi, että ne ovat kentällä työskenneltäessä vieraampia.

”Tutkinnan päätökset sakkoasioissakin ovat kentällä vieraampia. Näistä voisi olla selkeä ohjelmateriaali / koulutus. Jos tällainen materiaali on, tieto ei ole ainakaan minua saavuttanut.”

Toive asioiden kertaamiselle nousi esille. Neljä vastaajaa oli sitä mieltä, että he toivoisivat kertausta ja koulutusta asiaan liittyen.

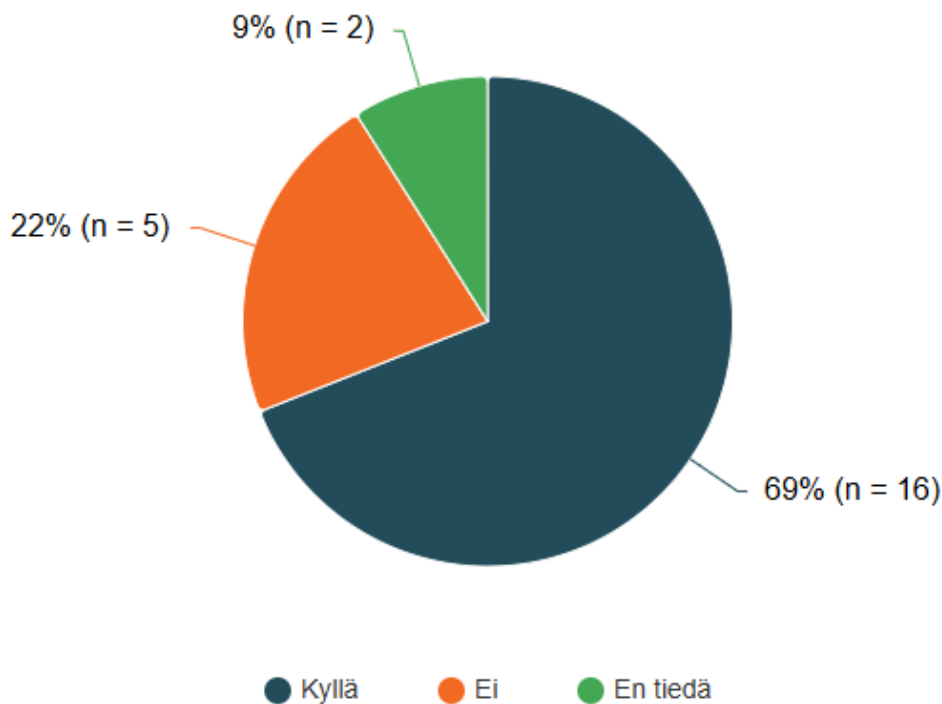
”Kertaus- ja syventävää koulutusta.”

”Joku kävisi taas kertaamassa miten homma kannattaisi hoitaa.”

Yksi vastaajista toivoi esimerkkejä pakkokeinopöytäkirjan määrämuotoisuuksiin. Yksi vastaajista kertoi, että nykyiset ohjeistukset ovat riittävät.

7.3 Vastaajien arvio toiminnasta yleisesti

Kuudennessa kysymyksessä vastaajilta kysyttiin olisiko mahdollista, että kenttä- ja liikennepartiot hoitaisivat kaikki sakkomenettelyllä hoidettavat rattijuopumukset päätökseen asti kokonaan itsenäisesti. Vastaajista 69 % oli sitä mieltä, että kyllä ja 22 % sitä mieltä, että ei. 9 % vastaajista oli sitä mieltä, että ei tiedä.

Kuvio 3. Olisiko mahdollista, että kenttä- ja liikennepartiot hoitaisivat kaikki sakkomenettelyllä hoidettavat rattijuopumukset päätökseen asti kokonaan itsenäisesti?

Seuraavaksi haimme vastausta siihen, että miksi kaikki sakkomenettelyllä hoidettavat rattijuopumukset ei olisi mahdollista hoitaa päätöksiin asti kokonaan kenttä- ja liikennepartioiden toimesta. Vastausta kysyttiin niiltä, jotka vastasivat edelliseen kysymykseen ”Ei”.

Kaikki viisi olivat vastanneet avoimeen kysymykseen. Kahden vastaajan mielestä sakkomenettelyllä hoidettavien rattijuopumusten hoitaminen kokonaan päätöksiin asti kenttä- ja liikennepartioiden toimesta veisi liian paljon aikaa ja keikkojen hoitamisessa on jo liikaa tekemistä käytössä olevilla resursseilla.

”Vie aikaa aika paljon alkaa kaikki vääntämään autossa tienpäällä.”

”Keikoissa liikaa hommaa. Ei tarvita lisää hommaa tällä resurssilla.”

Yksi vastanneista oli sitä mieltä, että kenttäpoliisit voisivat hoitaa jutun saman tien päätökseen, mutta lisäsi esimerkiksi sen, että verikokeella hoidettavien rattijuopumustapausten tutkiminen ei Jyväskylän kokoisessa kaupungissa onnistuisi, koska se olisi aikaa vievää. Vastaaja nosti myös esiin, että pienemmällä paikkakunnalla tällainenkin onnistuisi, mutta sen pitäisi näkyä myös palkkauksessa, koska työ sisältää tutkintatoimia.

”Mielestäni kenttäpoliisit voivat kyllä hoitaa jutun saman tien päätökseen, mutta esimerkiksi verikokeissa käytetyn rattiksen hoitaminen on aivan utopistinen ajatus. Kenttätyön luonteesta johtuen omien juttujen hoitamiselle ja niiden seuraamiselle ei todellakaan riitä aikaa Jyväskylässä. Hiljaisella paikkakunnalla juttuja voisikin hoitaa itse myös verikoetapauksissa, mutta tämä olisi mielestäni jo tutkintaa ja pitäisi huomioida myös palkkauksessa.”

Yhden vastaajan mukaan ei olisi mahdollista, koska kentällä ja liikenteessä ei ole oikeuksia määrätä ajokiellon pituudesta:

”Meillä ei ole oikeuksia määrätä ajokiellon pituudesta.”

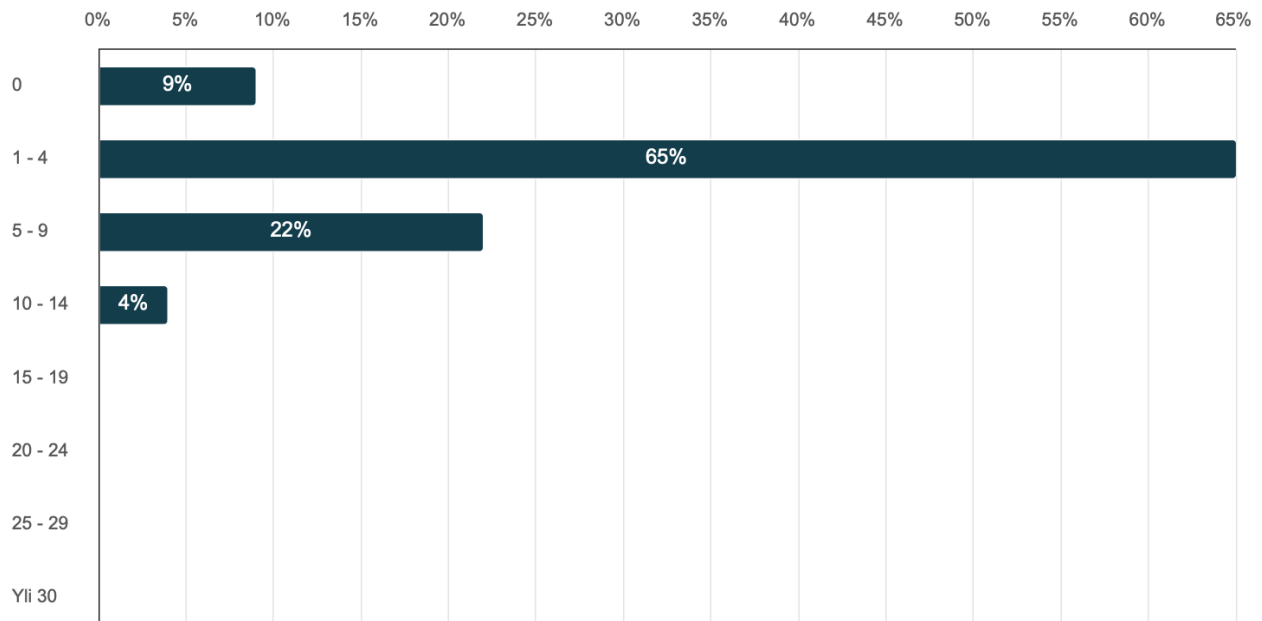
Yksi vastaajista nosti esille, että kentällä- ja/tai liikenteessä kukaan ei osaa tehdä pöytäkirjaa ja koska perusmuotoisia alkoholiratteja tulee nykyään niin harvoin, niin opitut asiat unohtuvat ja joku joutuisi kuitenkin korjailemaan pöytäkirjan perästä.

”Ei täällä kukaan osaa pöytäkirjaa tehdä. Ja loppupeleissä puhtaita alkoratteja tulee nykyään niin harvoin, että joskus suurinpiirtein opittu kyky unohtuu ja sihteerit tms. saa kuitenkin korjailla pöytäkirjan muotovaatimusten mukaiseksi.”

7.4 Vastaajien oma toiminta

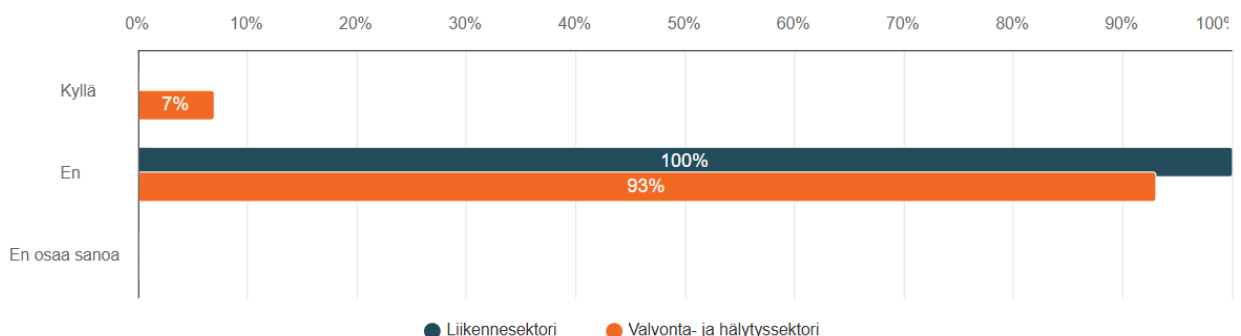
Seitsemäntenä kysymyksenä halusimme selvittää, minkä verran yksittäiset kenttä- tai liikennepoliisit olivat hoitaneet perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen sakkomenettelyllä viimeisen vuoden aikana.

Vastaajista yksi oli hoitanut perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen sakkomenettelyllä viimeisen vuoden aikana peräti 10–14 kertaa. Vastaajista kaksi puolestaan ei ollut hoitanut viimeisen vuoden aikana yhtäkään perusmuotoista alkoholirattijuopumusta sakkomenettelyllä. Eniten vastauksia tuli sarakkeeseen 1–4, jonka vastasi 15 henkilöä. Vastaajista viisi arvioi hoitaneensa perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen sakkomenettelyllä 5–9 kertaa viimeisen vuoden aikana.

Kuvio 4. Arvioi kuinka monta kertaa olet hoitanut perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen sakkomenettelyllä viimeisen vuoden aikana.

Kahdeksas kysymys selvitti, olivatko vastaajat jättäneet sakon antamatta viimeisen vuoden aikana käytettyään epäiltyä tarkkuusalkometrissä, vaikka sen olisi voinut hoitaa sakkomenettelyllä. Vastaajista yksi oli ainoastaan vastannut ”Kyllä”, eli oli jättänyt antamatta sakon, vaikka tapauksen olisi voinut hoitaa sakkomenettelyllä ja loput 22 olivat vastanneet ”Ei”, eli olivat antaneet epäillylle sakon perusmuotoisesta alkoholirattijuopumuksesta. Kukaan ei ollut vastannut vaihtoehtoa ”En osaa sanoa”. Liikennesektorilla työskentelevistä kaikki 100 % ja valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevistä 93 % vastasivat ”En”. Valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevistä 7 % vastasi ”Kyllä”.

Kuvio 5. Oletko viimeisen vuoden aikana jättänyt antamatta sakon käyttettyäsi epäillyn tarkkuusalkometrissä, vaikka tapauksen olisi voinut hoitaa sakkomenettelyllä samantien?

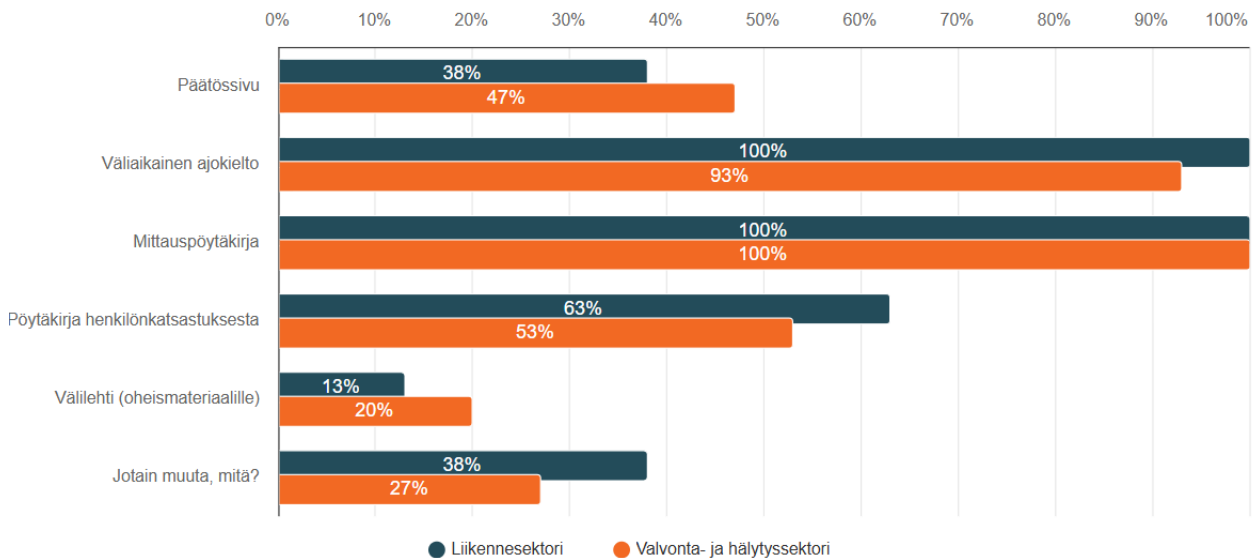
Mikäli edelliseen kysymykseen vastasi ”Kyllä” tuli vastata avoimeen kysymykseen, miksi oli jättänyt antamatta sakon käytettyään epäiltyä tarkkuusalkometrikokeessa, vaikka tapauksen olisi voinut hoitaa sakkomenettelyllä.

Ainoan vastaajan mukaan kyseessä olleessa tapauksessa oli useita epäselviä nimikkeitä, joista ei ollut varma, voiko antaa yhdistelmärangaistuksen ja minkä verran päiväsakkojen määräämisen yläraja on. Hänen mukaansa pelkän rattijuopumuksen hän hoitaisi sakkomenettelyllä samantien.

”Asiassa oli epäselviä nimikkeitä, joista en ollut varma voiko niitä yhdistää eli tehdä yhdistelmärangaistuksen. Lisäksi en ollut varma paljonko päiväsakkojen yläraja on. Asioita, joissa on vain rattijuopumus en jättäisi sakottamatta kuitenkaan.”

Viimeisenä kysymyksenä tuli valita vastausvaihtoehdoista, mitä kukin toimittaa tutkintailmoituksen mukana, kun on antanut sakon perusmuotoisesta rattijuopumuksesta. Vastausvaihtoehdot olivat; päätössivu, väliaikainen ajokielto, mittauspöytäkirja, pöytäkirja henkilönkatsastuksesta, välilehti oheismateriaalille ja jotain muuta, mitä? Vastaja pystyi valitsemaan useamman vastausvaihtoehdon.

Vastausten perusteella eniten tutkintailmoituksen mukana toimitetaan mittauspöytäkirja tarkkuusalkometrikokeesta, jonka valitsi 100 % vastaajista. Lisäksi 96 % valitsi toimittavansa väliaikaisen ajokieltolomakkeen, 57 % valitsi toimittavansa pöytäkirjan henkilönkatsastuksesta ja 43 % valitsi toimittavansa päätössivun tutkintailmoituksen mukana. Selkeästi vähiten, 17 % vastaajista valitsi toimittavansa välilehden oheismateriaalille. 30 % vastaajista valitsi vaihtoehdon jotain muuta, mitä, johon piti vastata avoimesti mitä toimittaa lisäksi. Jotain muuta, mitä vastauksissa yksi vastasi toimittavansa oheismateriaalin, kolme vastasi toimittavansa henkilötietolehden, yksi vastasi toimittavansa tutkintailmoituksen ja sakon, yksi ilmoitustulosteen ja yksi sakkotulosteen.

Kuvio 6. Valitse alta mitä toimitat tutkintailmoituksen mukana, kun olet antanut sakon perusmuotoisesta rattijuopumuksesta.

Viimeiseksi annoimme vastaajille mahdollisuuden antaa palautetta avoimesti kyselyyn ja tutkimukseen liittyen. Kaksi tutkimukseen liittyvää vastausta kuului seuraavanlaisesti. Toinen vastaajista nosti esille ajatuksen, että sakon antaminen voisi olla helpompaa. Toinen vastaajista koki nykyisen linjan toimivaksi.

”Hyvä aihe. Mutta tehty sakon antaminen aika vaikeaksi nykyjärjestelmässä. Peruspololla annettu sakko olisi paljon helpompi ja siihen kupeeseen mittauspöytäkirja ja ajokielto.”

”Sakkomenettelyssä käsitellään yksinkertaiset ja selkeät asiat ja nykyinen linja on toimiva. Edelleen kaikki verikokeilla kävijät hoidetaan ilmoituksella, joten sakkomenettelyyn käy yllättävän pieni osa kokonaisrattijuoppo ilmoituksista.”

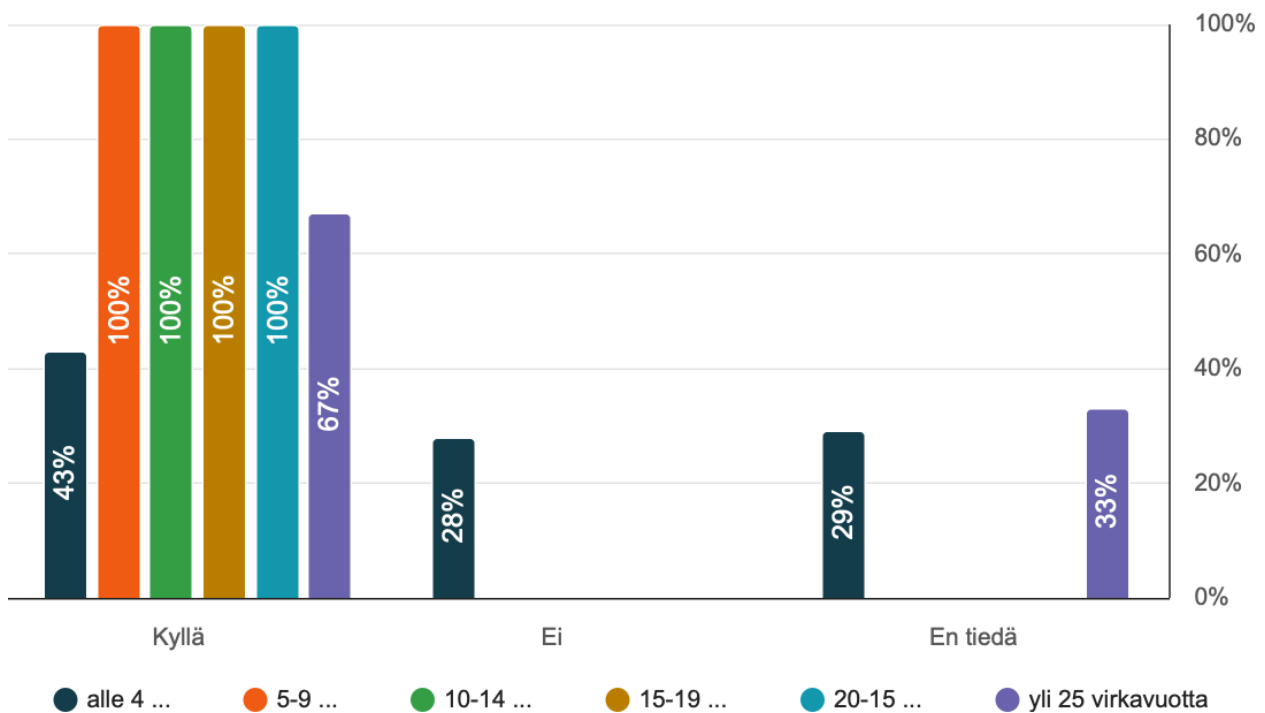
8 Johtopäätökset

Seuraavaksi analysoidaan tutkimustuloksia suhteessa tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymyksemme olivat: 1. Onko kenttäpoliisien toiminnassa eroja perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten esitutkinnassa Jyväskylän poliisiasemalla? 2. Eteneekö perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen esitutkintoja hoidettavaksi tutkintaan, vaikka sen olisi voinut tehdä kokonaan kenttäpartion toimesta?

Tutkimustulosten perusteella toiminnassa on huomattavissa eroja. Huomasimme eroja siinä, mitä tutkintailmoituksen mukana toimitetaan. Tutkimustulosten perusteella perusmuotoiset alkoholirattijuopumukset hoidetaan sakkomenettelyllä liikenne- ja valvonta- ja hälytyssektorilla, eikä näin ollen sakottaminen jäisi tutkinnan hoidettavaksi. Tutkimustuloksia ei voida kuitenkaan yleistää alhaisen vastausprosentin vuoksi. Kyselylomake lähetettiin yhteensä 92 kenttäpoliisille, joista kyselyyn vastasi 23. Vastausprosentti oli näin ollen 25 %.

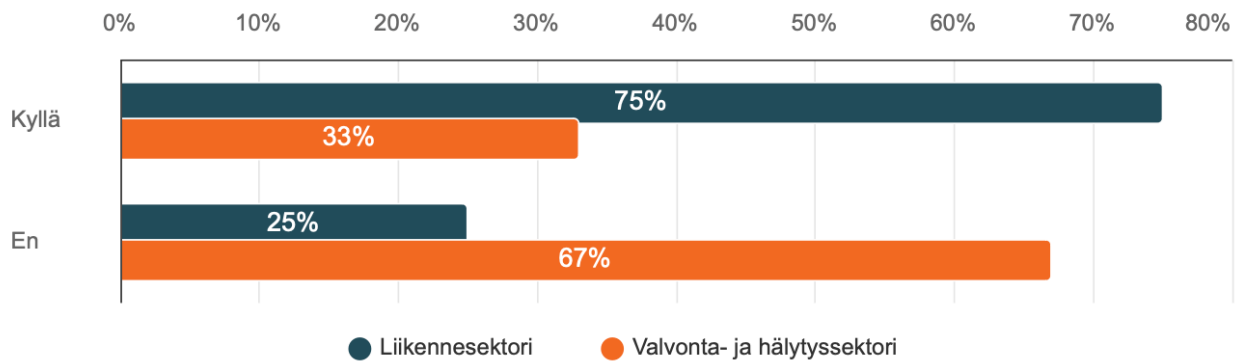
Kyselyssä vastaajilta kysyttiin perustietoina, että työskentelivätkö he liikennesektorilla vai valvonta- ja hälytyssektorilla sekä heidän virkaikänsä. Vastausten perusteella 34,8 % vastanneista työskenteli liikennesektorilla ja valvonta- ja hälytyssektorilla 65,2 %. Kysytyillä perustiedolla analysoitiin sitä, onko virkaiällä tai sillä, että työskenteleekö valvonta- ja hälytyssektorilla vai liikennesektorilla vaikutusta perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten hoitamiseen. Merkittäviä eroja ei havaittu liikennesektorin ja valvonta- ja hälytyssektorin välillä. Virkaiästäkään ei tehty suuria johtopäätöksiä. Tärkeimmät nostot sektoreiden välillä tai virkaiässä kerromme alla.

Kysyessä vastaajilta oliko heille annettu perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten hoitamiseen sakkomenettelyllä jonkinlaista ohjeistusta, vastaajista 18 vastasi kyllä, kaksi vastasi ei ja kolme vastasi ettei tiennyt. 22 % vastaajista ei siis tiennyt tai ei ollut saanut ohjeistusta. Kyllä vastanneita oli 78 % ja he kertoivat, että olivat saaneet ohjeistusta eri tavoin. Tämä osoittaa, että ohjeistus ei ole tavoittanut kaikkia poliiseja tai ohjeistus on unohtunut osalta poliiseista. Kyllä vastanneiden kertomana ohjeistuksia löytyi monista eri paikoista ja vastanneilla oli eriäviä ajatuksia siitä, mistä ohjeistus löytyisi. Ohjeistus ei siis ole löydettävissä kaikille yhdestä paikasta tai kaikki ei ainakaan ole tietoisia siitä. Mielenkiintoista oli, että ei ja en tiedä vastanneet olivat tehneet poliisityötä joko alle neljä vuotta tai yli 25 vuotta. 5–20 vuotta poliisityötä tehneet olivat vastanneet, että oli annettu ohjaavaa ohjeistusta.

Kuvio 7. Onko perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten hoitamiseen sakkomenettelyllä annettu jonkinlaista ohjaavaa ohjeistusta?

Melkein puolet vastanneista toivoi ohjeistusta tai koulutusta perusmuotoisten rattijuopumusten hoitamiseen sakkomenettelyllä. Vastanneista 48 % toivoi ohjeistusta tai koulutusta ja 52 % ei toivonut. Toive oli muun muassa lyhyelle ja yksinkertaiselle ohjeistukselle. Vastajat toivoivat ohjeistusta siihen, missä järjestyksessä asia tulisi hoitaa. Vastauksista ilmenee, että esimerkiksi kirjaamisjärjestys on osalle epäselvä. Osa kaipaisi myös lisää koulutusta aiheeseen liittyen, ja ennen kaikkea asioiden kertaamiseen oli kiinnostusta. Vastauksista voidaan päätellä, että jos riittäviä ohjeita ei ole saatavilla, kirjaamisjärjestys saattaa aiheuttaa epävarmuutta. Liikennesektorilla toimivat poliisit toivoivat enemmän koulutusta tai ohjeistusta. 75 % liikennesektorilla työskentelevistä vastaajista kertoi toivovansa ohjeistusta tai koulutusta, kun taas valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevistä 67 % ei toivonut.

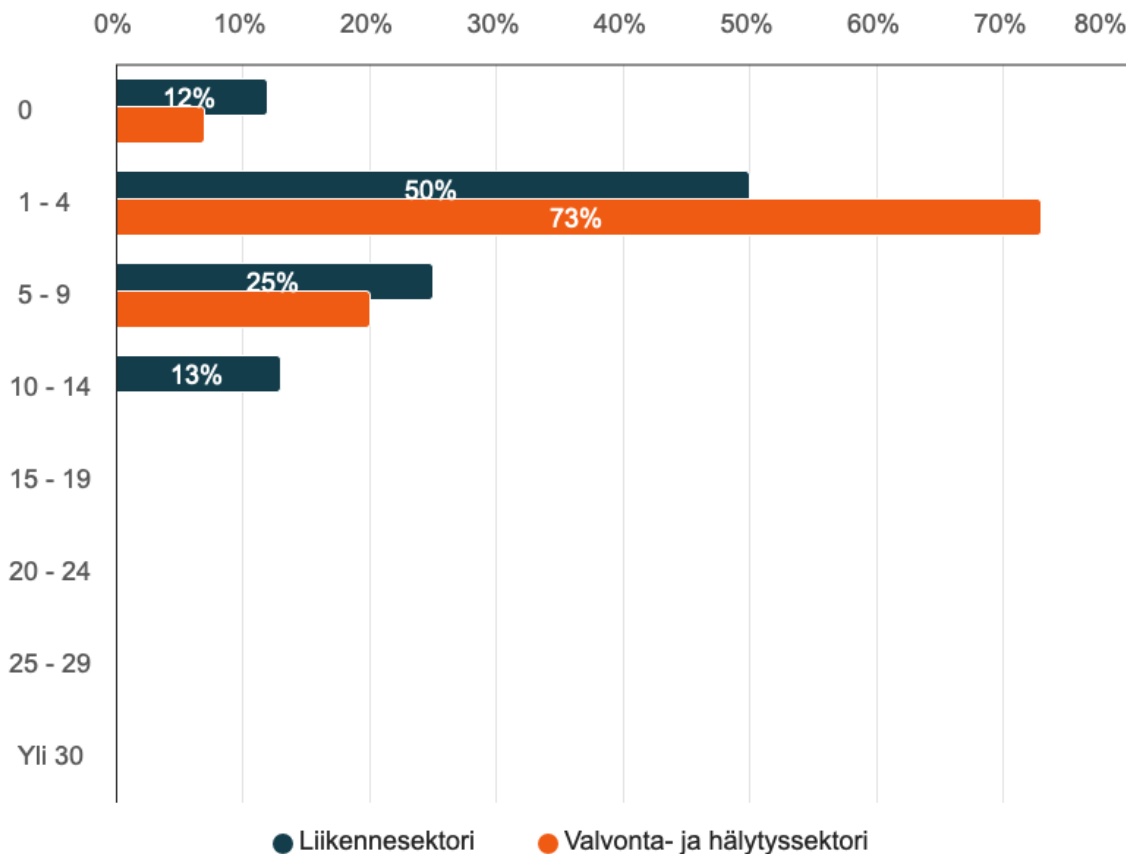
Kuvio 8. Toivoisitko ohjeistusta tai koulutusta asiaan liittyen?

Haimme kyselyssä vastausta kysymykseen, että olisiko kenttäpoliisien mahdollista hoitaa perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten esitutkinta kokonaan alusta loppuun itsenäisesti. Vastajista suurin osa 69 % oli sitä mieltä, että kyllä olisi mahdollista, 22 % oli sitä mieltä, että ei olisi mahdollista ja 9 % vastasi, että ei tiedä olisiko mahdollista.

Ne, jotka vastasivat, että ei olisi mahdollista, kysyttiin, että miksi se ei olisi mahdollista. Viidestä vastaajasta kahden vastaajan perusteella se veisi kenttäpartioilta liikaa aikaa ja resursseja hoitaa perusmuotoiset alkoholirattijuopumukset kokonaan itsenäisesti ja perusmuotoisia alkoholirattiteja tulee harvoin, että unohtuu, miten sellainen pöytäkirja kasataan. 48 % toivoi jonkinlaista ohjeistusta perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten hoitamiseen, joten jonkinlaiset ohjeet näiden hoitamiseen olisi paikallaan. Loppujen kolmen vastaajan mukaan syynä oli verikokeissa käyttäminen ja se, että ei ole oikeuksia päättää ajokiellon kestosta ja että kentällä ei osata kasata pöytäkirjaa. Kun asiakas käytetään verikokeessa, tapausta ei voi hoitaa sakkomenettelyllä, vaan se etenee pöytäkirjana syyttäjälle. Perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen hoitamisesta sakkomenettelyllä ei tarvitse kasata pöytäkirjaa, vaan tulisi tehdä tapauspäätös ja toimittaa oheismateriaali. Ajokiellon keston määrittäminen ei kuulu tutkinnankaan tehtäviin, vaan siitä päättää myöhemmin epäillyn kotipaikkakunnan poliisilaitoksen lupapuoli. Näin ollen viidestä vastaajasta kolmen vastaukset eivät sinällään liittyneet perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen hoitamiseen sakkomenettelyllä. Vastajat ovat mahdollisesti ymmärtäneet kysymyksen väärin niin, että olisiko mahdollista hoitaa alkoholirattijuopumukset kokonaan kenttäpartioiden toimesta alusta loppuun.

Pyysimme vastaajia arvioimaan, kuinka monta kertaa he olivat hoitaneet perusmuotoisen rattijuopumuksen sakkomenettelyllä viimeisen vuoden aikana. Selkeästi eniten viimeisen vuoden aikana yksittäinen poliisi oli hoitanut 1–4 kertaa, joka kertoo siitä, että tämän kaltaisia tapauksia ei kovin usein osu kohdalle. 15 vastanneista oli hoitanut perusmuotoisen rattijuopumuksen sakkomenettelyllä 1–4 kertaa, viisi vastanneista oli hoitanut 5–9 kertaa, yksi vastanneista oli hoitanut

10–14 kertaa ja kaksi vastanneista ei ollut hoitanut lainkaan. Eniten perusmuotoisia rattijuopumuksia sakkomenettelyllä hoitanut kuului liikenneryhmään. 73 % valvonta- ja hälytyssektorilla toimivista vastasi hoitaneensa kyseisen jutun 1–4 kertaa. Eniten perusmuotoisia rattijuopumuksia hoitaneen vastaajan kuuluminen liikenneryhmään on ymmärrettävää, sillä liikenneryhmä suorittaa merkittävästi enemmän liikennevalvontaa, kuin valvonta- ja hälytyssektori.

Kuvio 9. Arvioi kuinka monta kertaa olet hoitanut perusmuotoisen rattijuopumuksen sakkomenettelyllä viimeisen vuoden aikana.

Kysyimme, että onko vastaaja jättänyt viimeisen vuoden aikana antamatta sakon käytettyään epäillyn tarkkuusalkometrissä, vaikka tapauksen olisi voinut hoitaa saman tien sakkomenettelyllä. Haimme vastausta siihen, eteneekö perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten esitutkintoja tutkintaan ja mitkä ovat syitä, että kenttäpoliisit jättävät tapauksissa sakon antamatta. Vastaajista 96 % eli 22 vastasi, että ei ole jättänyt sakottamatta ja 4 % eli ainoastaan yksi vastasi, että on jättänyt sakottamatta. Kukaan vastanneista ei ollut valinnut kohtaa ”en osaa sanoa”. Valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevistä 93 % ja liikennesektorilla työskentelevistä kaikki 100 % olivat vastanneet, että eivät ole jättäneet hoitamatta sakkomenettelyllä. Ainoa vastaaja, joka oli jättänyt hoitamatta rattijuopumuksen sakkomenettelyllä, oli valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevä. (Kuvio 5, sivu 32.) Hän perusteli vastauksensa siten, että tapauksessa oli ollut epäselviä

rikosnimikkeitä ja hän ei ollut varma, olisiko niistä voinut antaa yhdistelmärangeaistuksen, mutta muuten pelkkää perusmuotoista rattijuopumustapausta ei olisi jättänyt sakottamatta.

Vastausten mukaan sakkomenettelyllä hoidettavia perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten esitutkintoja ei etenisi tutkintaan. Tulosta ei voi kuitenkaan yleistää, koska vastausprosentti on sen verran matala. Emme myöskään pysty vertailemaan tulosta tilastotietoihin tutkintaan edenneistä perusmuotoisista rattijuopumuksista, sillä niitä ei ole saatavilla julkisista lähteistä.

Yhtenä tutkimuksemme kannalta merkittävänä tuloksena voidaan pitää viimeistä kysymystä, jossa vastaajan piti valita, mitä toimittaa tutkintailmoituksen mukana, kun on antanut sakon perusmuotoisesta rattijuopumuksesta. Valitsimme kysymykseen vastausvaihtoehdot, joiden avulla esitutkintapöytäkirja ja arkistointiin menevä materiaali kasataan. Vastausten perusteella eniten tutkintailmoituksen mukana toimitetaan mittauspöytäkirjoja sekä väliaikainen ajokielto. Valvonta- ja hälytyssektorilla sekä liikennesektorilla työskentelevistä kaikki 100 % toimittavat mittauspöytäkirjan tutkintailmoituksen mukana. Liikennesektorilla työskentelevistä kaikki 100 % toimittavat myös väliaikaisen ajokiellon, kun taas valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevistä 93 %. Vähiten tutkintailmoituksen mukana toimitetaan välilehti oheismateriaalille, jonka toimittaa valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevistä 20 % ja liikennesektorilla työskentelevistä 13 %. Pöytäkirjan henkilönkatsastuksesta toimittaa liikennesektorilla työskentelevistä 63 % ja valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevistä 53 %. Päättö sivun toimittaa valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevistä 47 % ja liikennesektorilla työskentelevistä 38 %. Lisäksi vaihtoehtona oli kohta ”Jotain muuta, mitä?” jonka oli valinnut liikennesektorilla työskentelevistä 38 % ja valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevistä 27 %. (Kuvio 6, sivu 34.)

Eroja on siis siinä, mitä kukakin toimittaa tutkintailmoituksen mukana tutkintaan. Selkeästi vastanneista kaksi, jotka ovat virkaiältään 10–14-vuotiaita, toimittavat tutkintaan kaiken tarvittavan, jolloin tutkijalle ei jäisi mitään työtä tapauksesta. Kuitenkin monessa tapauksessa vähintään päätöksen tekeminen ja jutun arkistoversioon laittaminen jää tutkinnan hoidettavaksi. Myös virkaiältään 15–20-vuotiaat toimittavat tutkintaan kaiken, lukuun ottamatta oheismateriaalille tarkoitettua välilehteä. Alle neljä vuotta virassa olleet vastaajat toimittavat selkeästi vähiten kaikkea muuta tutkintailmoituksen ja mittauspöytäkirjan lisäksi tutkintaan. Virkaiältään alle neljä vuotiaista 86 % toimittaa väliaikaisen ajokiellon, 29 % päätössivun, 43 % pöytäkirjan henkilönkatsastuksesta ja 14 % jotain muuta.

9 Tutkimuksen arviointi ja pohdinta

9.1 Luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden ja pätevyyden arvioimisessa puhutaan validiteetista ja reliabiliteetista. Validiteetilla eli pätevyydellä tarkoitetaan sitä, että käytetty tutkimusmenetelmä mittaa sitä, mitä sillä on tarkoitus mitata ja kuinka hyvin tutkimusmenetelmässä käytetyt mittarit vastaavat sitä ilmiötä, jota halutaan tutkia. Tutkimuksesta arvottoman tekee validiteetin puuttuminen. Puutteellinen validiteetti tarkoittaa sitä, että koko tutkimus ja empiiriset havainnot kohdistuu sivuun siitä, mitä on ollut tarkoitus tutkia. (Anttila 2014.) Hyvän tieteellisen käytännön kannalta opinnäytetyön arviointi on tehtävä tarkasti ja rehellisesti. (Vilka 2021.) Vastausprosenttimme jäi tekevämmässämme kyselytutkimuksessa alhaiseksi, mikä heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Emme lähettäneet vastaanottajille muistutusviestiä kyselyyn vastaamisesta, jonka avulla olisimme saattaneet saada enemmän vastauksia kyselyymme. Tutkimuksen luotettavuutta nosti vastaajille välitetty pyyntö siitä, että he vastaisivat tutkimukseen vain kerran.

Hyvä mittari tai kyselylomake on tutkimuksen validiteetin kannalta erityisen tärkeää (Tähtinen ym. 2020, 90). Kyselylomakkeen tekemistä varten katsoimme ohjevideoita ja esitetasimme kyselylomakkeen toimivuuden. Virheet ovat kuitenkin mahdollisia huolellisesta työstämme huolimatta. Mainitsimme saatekirjeessä, että tutkimuksen luotettavuuden takaamiseksi kyselyyn vastataan vain kerran ja linkkiä ei tule jakaa muille. On myös mahdollista, että joku on jakanut linkkiä eteenpäin ja kyselyyn on osallistunut ulkopuolisia vastaajia.

Linkki kyselylomakkeeseen (Liite 2) lähetettiin sähköpostitse kaikille Jyväskylän poliisiasemalla työskenteleville valvonta- ja hälytyssektorilla sekä liikennesektorilla työskenteleville poliiseille. Vastaanottajat katsottiin työvuorolistasta, koska valmiiden jakelulistojen toimivuudesta ei ollut varmuutta. Huolellisesta työstä huolimatta tässä vaiheessa on mahdollisuus virheille. Joku on saattanut puuttua listalta tai jonkun yli on voitu vahingossa hypätä listalla ja näin ollen kysely ei ole saavuttanut kaikkia.

Reliabiliteetilla eli luotettavuudella viitataan siihen, että käytetyllä tutkimusmenetelmällä ja käytetyillä mittareilla saavutetaan tarkoitettuja tuloksia, jolloin käytetty tutkimusmenetelmä ei anna satumanvaraisia tuloksia. Puutteellinen reliabiliteetti ei ole tutkimukselle välttämättä tuhoisa. Mitauksiin voi syntyä satunnaisvirheitä monista syistä, kuten esimerkiksi kyselytutkimuksessa vastaaja voi ymmärtää kysymyksen toisin kuin on ajateltu tai vastaaja voi muistaa jonkin asian väärin. (Anttila 2014.)

Pyrimme muotoilemaan kysymykset siten, että vastaajat ymmärtävät ne samalla tavalla selkeästi ja yksiselitteisesti. Vastauksista on kuitenkin pääteltävissä, että jokin kysymys on saatettu ymmärtää toisin kuin on ajateltu.

Osa vastausvaihtoehdoista olisi voinut olla tarkempia. Esimerkiksi kysymyksessä, jossa pyysimme vastaaja arvioimaan, kuinka monta kertaa hän on hoitanut perusmuotoisen rattijuopumuksen sakkomenettelyllä viimeisen vuoden aikana, vastausvaihtoehdot saattoivat olla liian laajoja. Olisi voinut olla parempi ja sitä myötä tarkempi, jos olisimme pyytäneet arvioimaan tarkan luvun vastaukseksi.

Opinnäytetyössä on käytetty useita lähteitä, lähteet ovat ajantasaisia ja lähdeviitteet on kirjattu tarkasti, jotta lukijan on helppo löytää viitattu teos.

9.2 Itsearviointi

Kumpikaan meistä ei ollut tehnyt aikaisemmin opinnäytetyötä. Aiheen keksiminen ja työn aloittaminen tuntui aluksi haastavalta. Halusimme tehdä opinnäytetyön aiheesta, joka kiinnostaa meitä molempia ja josta koemme olevan hyötyä. Meitä molempia kiinnosti tehdä opinnäytetyö aiheesta, joka jollain tavalla koskisi kenttäpoliisien toimintaa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää kenttäpoliisien eroja ja sitä, eteneekö perusmuotoisen alkoholirattijuopumuksen esitutkintoja hoidettavaksi tutkintaan, vaikka sen olisi voinut tehdä kokonaan kenttäpartion toimesta. Ajattelemme, että saimme tutkimuskysymyksiin vastaukset.

Ajattelemme, että työn rajaaminen onnistui. Rajaamalla tutkimus koskemaan vain perusmuotoisia alkoholirattijuopumuksia, saimme luotua tarkkarajaiset tutkimuskysymykset. Pystyimme myös paremmin keskittymään sakkomenettelyllä hoidettavan rattijuopumuksen tarkkarajaiseen prosessiin. Tutkimuksen rajaaminen Jyväskylän poliisiasemalle auttoi kertomaan tarkemman kuvan siitä, miten juuri kyseisellä asemalla toimitaan.

Aluksi olisimme halunneet tehdä toiminnallisena opinnäytetyönä ohjeet kenttäpoliiseille alkoholirattijuopumusten kirjauksista, mutta sellainen opinnäytetyö oli jo tehty Poliisiammattikorkeakoulussa. Selvittäessä eri aiheita, joita on Poliisiammattikorkeakoulussa tehty, huomasimme ettei tästä aiheesta ole tehty vielä tutkimusta Jyväskylän poliisiasemalla. Myöskään muilla poliisiasemilla tai -laitoksilla ei ole tehty näin määrällisesti tarkkaa tutkimusta kyseisestä toiminnasta. Tästä aiheesta pystyisi jatkamaan tutkimuksen tekemistä koskien laajempaa osaa rattijuopumusten esitutkintaa tai sakkomenettelyä.

Aluksi suunnittelimme toteuttavamme tutkimuksen haastattelututkimuksena. Koimme kuitenkin, että haastattelulla emme saa tarpeeksi luotettavia vastauksia tutkimuskysymyksiimme, koska

haastateltavien määrä olisi ollut niin pieni ja yksittäisten konstaapelien kokemuksia ei olisi voinut hyvin yleistää.

Odotimme korkeampaa vastausprosenttia kyselyymme. Korkeampi vastausprosentti olisi auttanut tutkimuksen yleistettävyyttä. Korkeammalla vastausprosentilla olisimme saaneet entistä kattavamman kuvan Jyväskylän poliisiaseman toiminnasta.

Opinnäytetyöprosessi oli pitkä, mutta se eteni sujuvasti, vaikka ajoittain vastaan tuli haasteita. Saimme kuitenkin sovitettua aikataulut hyvin yhteen opinnäytetyön työstämistä varten ja työ valmistui ajallaan. Yhdessä työskentelemällä pystyimme tarvittaessa korjaamaan toisiamme. Koemme, että aiheen valinta oli opettavainen ja palveli meitä tulevaa työtämme ajatellen.

10 Lähteet

- Anttila, P. 2014: Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Metodix, Helsinki. Luettavissa: <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/#10.1%20Tutkimuksen%20luottavuus> Luettu 26.9.2024.
- Enqvist, L. & Haverinen, E. 2021: Seulonta-alkometrien käyttöopas. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Tampere. Luettavissa: <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789517685047> Luettu: 1.11.2024
- Fredman, M. & Kanerva, J. & Tolvanen, M. & Viitanen, M. 2020: Esitutkinta ja pakkokeinot. 6. päivitetty painos. Alma Talent, Helsinki. Luettavissa: [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.polaris.idm.oclc.org/teos/IABBXXBTABHED#kohta:4\(\(20\)Esitutinnan\(\(20\)vaiheet\(:4.1\(\(20\)Rikoksesta\(\(20\)ilmoittaminen\(:4.1.1\(\(20\)Ilmoituksen\(\(20\)tekeminen/piste:2hU](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.polaris.idm.oclc.org/teos/IABBXXBTABHED#kohta:4((20)Esitutinnan((20)vaiheet(:4.1((20)Rikoksesta((20)ilmoittaminen(:4.1.1((20)Ilmoituksen((20)tekeminen/piste:2hU) Luettu 30.9.2024
- Jokela, A. 2018: Rikosprosessioikeus. 5., uudistettu painos. Alma Talent Oy, Helsinki
- Jokilehto, T. 2012: Alkolukko ajo-oikeuden ehdoksi rattijuopumukseen syyllistyneelle. Liikenne ja viestintäministeriön julkaisuja 3/2012. Liikenne- ja viestintäministeriö, Helsinki.
- Kananen, J. 2011: Kvantti: Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Jyväskylä.
- Kastarinen, R. & Kinnunen, E. 2020: Muistio rattijuopumustapauksiin kenttäpartiolle. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.
- Kouvonen, J. & Leskinen, J. 2019: Oppimateriaali Poliisiammattikorkeakoulun liikenne-rikostutinnan opetukseen. Kenttäpartion toiminta verikokeen toimittamisessa rattijuopumustutkinnassa. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.
- Kääriäinen, J. & Aaltonen, O. & Kolehmainen, L. 2019: Rattijuopumuksen rangaistuskäytäntö sekä rattijuopumuksen, törkeän rattijuopumuksen, ja törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen ajokieltokäytäntö. Valtioneuvoston kanslia, Helsinki.
- Lehto, J. 2020: Rattijuopumusrikos. Näyttökynnykset seulontakokeessa ja henkilönkatsastuksessa. Poliisiammattikorkeakoulu. YAMK-opinnäytetyö.
- Lepola, S. 2017: Prosessimenettely huume- ja rattijuopumustapauksissa poliisissa. prosessimenettely huume- ja rattijuopumustapauksissa poliisin kenttämiehen silmin. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.
- Liikenneturva: Ajokunto ja ajoterveys. Luettavissa: <https://www.liikenneturva.fi/liikenteessa/ajokunto-ja-ajoterveys/>. Luettu 10.6.2024
- Liikenteen oppikirja 2024: 13.1 Ajoneuvon pysäyttäminen, tarkastus ja siirtäminen. Poliisiammattikorkeakoulun moodle. Sisäinen lähde. Luettavissa: <https://moodle.polaris.fi/mod/book/view.php?id=10382&chapterid=2068> Luettu 19.9.2024.

Louferova, I. & Kumpumäki, J. 2020: Rattijuopumuksien käsittely sakkomenettelyssä. Laurea. Opinnäytetyö.

Matikkala, J. 2021. Rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä. 2. uudistettu painos, Edita Publishing Oy, Helsinki.

Oikeusministeriö, asiantuntijapyyntö 28.9.2017. Sakkomenettelyn laajentaminen (HE/2017 vp) Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2017-AK-144390.pdf?TSPD_101_R0=0814c91602ab2000cc9e451a1988b256e2d59609fc220243482651e1a567c377d11ca27cf3157c280861a421db143000b13def10aad7af-fcb41f88f4366642fad7e6ef815d026892e05b23ea090c534d721e819070772e3b834b45f652e86e62 Luettu 19.9.2024.

Oikeusministeriö: Sakkomenettelyä yksinkertaistetaan. Tiedote. Julkaistu: 9.10.2024, Valtioneuvoston verkkosivu. Luettavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410853/sakkomenettelya-yksinkertaistetaan> Luettu: 13.11.2024

Oikeusministeriö: Sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain uudistaminen. Muistio VN/22309/2023 Luettavissa: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/bbc7d135-c336-4e7c-b350-71a8b34d5d44/978140bb-8719-48a8-85b3-81f3241c10ec/ASETTAMISPAATOS_20241009091301.PDF Luettu: 13.11.2024

Oikeusministeriö: Sakkomenettelyn kokonaistarkastelu (rikosprosessin sujuvoittaminen). OM061:00/2023 Luettavissa: <https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM061:00/2023> Luettu: 14.11.2024

Oikeusrekisterikeskus: Sakkovaatimus. Julkaistu 4.6.2024. Luettavissa: <https://www.oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/lisatietojasakoistajamuistaseuraamusmaksuista/sakkovaatimus.html> Luettu 19.10.2024.

Pienimäki, S. 2023: Puhallutusten määrä suhteessa alkoholirattijuopumukseen Helsingissä vuosina 2018–2022. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Poliisiammattikorkeakoulu: Poliisi (AMK) -tutkinnon opetussuunnitelma (180 op) 2024–2026. Luettavissa: <https://polamk.fi/documents/25254699/37709942/Poliisi-amk-opetussuunnitelma.pdf/> Luettu 14.10.2024

Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto [verkkajulkaisu]. ISSN=2342–9151. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 4.11.2024]. Saantitapa: <https://stat.fi/tilasto/rpk>

Sutela, M. & Rissanen, P. 12.7.2022: Rattijuopumukset aiheuttavat kesäisin tuskaa ja työtä, Poliisi, Blogit. Luettavissa: <https://poliisi.fi/blogi/-/blogs/rattijuopumukset-aiheuttavat-kesaisin-tuskaa-ja-tyota> Luettu 4.11.2024

Syyttäjälaitos 2024. Syyttäjälaitoksen internetsivu sakkomenettelystä. Luettavissa: <https://syyttajalaitos.fi/sakkomenettely> Luettu 19.9.2024.

Tähtinen, J. & Laakkonen, E. & Broberg, M. 2020: Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. 2. uudistettu painos. Turun yliopisto, Turku.

Tökkäri, J. 2017: Ajokieltoprosessin kulku rattijuopumuksissa ja törkeissä liikenneturvallisuuden vaarantamisissa. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Vilkkä, H. 2021: Näin onnistut opinnäytetyössä: ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. 1. painos PS-Kustannus, Jyväskylä. Luettavissa: <https://www.ellibslibrary.com/polamk/9789523701236> Luettu 1.9.2024.

Vilkkä, H. 2021: Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. PS-kustannus, Jyväskylä.

Virolainen, J. & Pölönen, P. 2023: Rikosprosessin perusteet. Rikosprosessioikeus I. Alma Talent, Helsinki. Luettavissa: <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi-polamk.idm.oclc.org/teos/GACBIXCTDG#/kohta:i/piste:b35> Luettu 27.8.2024.

Vironen, P. 20.9.2023: Rikostutkijan työ ei kiinnosta juuri ketään – 500 euroa voisi ratkaista ongelman, Yleisradio. Luettavissa: <https://yle.fi/a/74-20050812> Luettu: 23.5.2024.

LIITE 1 Saatekirje kyselyyn osallistuville

Hei!

Olemme Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijat Aada Föhr ja Aarni Hoffrén. Olemme tällä hetkellä työharjoittelussa täällä Jyväskylän poliisiasemalla. AMK-opintoihimme kuuluu opinnäytetyön tekeminen, ja tarkoituksenamme on tutkia perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten esitutkintaa liikennesektorin ja valvonta- ja hälytyssektorin poliisien toimesta Jyväskylän poliisiasemalla. Tutkimuskysymyksemme on ”onko kenttäpoliisien toiminnassa eroja perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten esitutkinnassa Jyväskylän poliisiasemalla?”

Tutkimuksemme on määrällinen ja sen tiedonkeruumenetelmänä toimii kyselylomake. Kyselylomakkeelle pääset tämän viestin lopussa olevan linkin kautta. Ethän jaa linkkiä muille ja vastaat vain kerran tutkimuksen luotettavuuden takaamiseksi.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Kyselylomake ei vaadi kirjautumista, eikä se kerää vastaajasta muuta tietoa, kuin sen vastaukset. Vastaajat pysyvät anonyymeinä tutkimuksessa. Kyselyn tulokset säilytetään tietoturvalisissä salatuissa järjestelmissä, sekä ne hävitetään asianmukaisesti tutkimuksen valmistuttua.

Pyydämme sinulta muutaman minuutin ajastasi ja ajatuksistasi, jotta vastaisit kyselyymme. Vastauksesi auttavat työmme lisäksi mahdollisesti tietopohjan kasvun myötä koko organisaatiotamme kehittymään.

Kyselyyn on mahdollista vastata seuraavan kahden viikon aikana eli viimeistään 10.10.2024 mennessä.

<https://link.webpolsurveys.com/S/74FAC6C619D99889>

Kiitämme suuresti!

Yhteistyöterveisin, Aada Föhr & Aarni Hoffrén

LIITE 2 Kyselylomake

Kyselylomake

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Kysymykset koskevat perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten hoitamista sakkomenettelyllä. Kysely on tarkoitettu operatiivisissa tehtävissä toimiville liikennesektorin ja valvonta- ja hälytyssektorin poliiseille, jotka työskentelevät Jyväskylän poliisiasemalla.

Ethän kirjoita avoimiin kysymyksiin itsestäsi tietoja, joista sinut voidaan tunnistaa. Kyselyllä ei kerätä muita tietoja sinusta paitsi vastauksesi.

Taustakysymykset

1. Missä toiminnossa työskentelet? *

- Liikennesektori
 Valvonta- ja hälytyssektori

2. Kuinka monta vuotta olet työskennellyt poliisina? *

- Alle 4
 5 - 9
 10 - 14
 15 - 19
 20 - 25
 Yli 25

3. Onko perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten hoitamiseen sakkomenettelyllä annettu jonkinlaista ohjaavaa ohjeistusta? *

- Kyllä
 Ei
 En tiedä

4. Mikäli vastasit edelliseen "kyllä", kerro millaista ohjeistusta.

5. Toivoisitko ohjeistusta tai koulutusta asiaan liittyen? *

- Kyllä
 En

6. Millaista ohjeistusta tai koulutusta toivoisit asiaan liittyen?

7. Olisiko mahdollista, että kenttä- ja liikennepartiot hoitaisivat kaikki sakkomenettelyllä hoidettavat rattijuopumukset päätökseen asti kokonaan itsenäisesti? *

- Kyllä
 Ei
 En tiedä

8. Mikäli vastasit edelliseen "Ei", kerro miksi.

9. Arvioi kuinka monta kertaa olet hoitanut perusmuotoisen rattijuopumuksen sakkomenettelyllä viimeisen vuoden aikana. *

- 0
- 1 - 4
- 5 - 9
- 10 - 14
- 15 - 19
- 20 - 24
- 25 - 29
- Yli 30

10. Oletko viimeisen vuoden aikana jättänyt antamatta sakon käytettyäsi epäillyn tarkkuusalkometrissä, vaikka tapauksen olisi voinut hoitaa sakkomenettelyllä samantien? *

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

11. Mikäli vastasit edelliseen "kyllä", kerro miksi.

12. Valitse alta mitä toimitat tutkintailoituksen mukana, kun olet antanut sakon perusmuotoisesta rattijuopumuksesta.

- Päättössivu
- Väliaikainen ajokielto
- Mittauspöytäkirja
- Pöytäkirja henkilönkatsastuksesta
- Väiilehti (oheismateriaalille)
- Jotain muuta, mitä? _____

13. Kiitos vastauksistasi! Voit nyt halutessasi jättää palautetta kyselyyn ja tutkimukseen liittyen.

LIITE 3 Tutkimuslupa

TUTKIMUSLUPA

1 (3)

19.9.2024

POL-2024-123636

Nuorempi konstaapeli Aada Föhr
Nuorempi konstaapeli Aarni Hoffrén
aada.fohr@poliisi.fi
aarni.hoffren@poliisi.fi
Acta asiaan POL-2024-123636

Tutkimuslupa opinnäytetyötä varten

1. Hakemus

Polisiammattikorkeakoulun opiskelijat Aada Föhr ja Aarni Hoffrén hakevat tutkimuslupaa opinnäytetyötään varten. Opinnäytetyö käsittelee aihetta "Perusmuotoisten alkoholirattijuopumusten esitutkinta kenttäpoliisien toimesta".

Hakemuksen mukaan tutkimuksen on tarkoitus olla valmis loppuvuonna 2024. Tutkimuksen aineiston keruumenetelmänä on kyselytutkimus ja se kohdentuu Jyväskylän poliisiaseman VH -sektorin ja liikennesektorin konstaapeleille. Tutkimuksessa haetaan tietoa, onko kenttäpoliisien toiminnassa eroja perusmuotoisten rattijuopumusten esitutkinnassa Jyväskylän poliisiasemalla. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää mainittujen esitutkintojen toimivuutta ja tilaa nimenomaan Jyväskylässä. Rajaus on perusteltu tarkemmin hakemukseen liitettyssä tutkimussuunnitelmassa.

Hakemuksen mukaan tutkimuksessa käytetään kyselytutkimuksen lisäksi julkisia lähteitä ja opinnäytetöitä tietopohjan hankkimiseksi. Kyselytutkimus toteutetaan Webropol -ohjelmalla. Henkilötietojen kerääminen rajoittuu virkasähköpostiosoitteisiin (nimeen), joihin kyselylomake lähetetään. Kyselyyn vastataan anonyymisti, eikä muita henkilötietoja kerätä tutkimukseen osallistuvilta.

Hakemuksen mukaan salassa pidettävää tietoa käsitellään luottamuksellisesti, eikä tietoja käytetä muuhun kuin tutkimuksen tekemiseen. Opinnäytetyön valmistuttua, tutkimusaineisto hävitetään asianmukaisesti.

Hakemuksen mukaan tulokset julkaistaan opinnäytetyössä.

Tutkimusluvan hakijat ovat liittäneet hakemukseensa tutkimussuunnitelman, jossa on sisällytetty kyselylomakkeen kysymykset ja kyselyn saatekirje. Lisäksi hakemukseen on liitetty tutkimuksen tietosuojaseloste.

2. Tutkimusluvan arviointi ja päätös

Tutkimusluvan hakijat ovat ilmoittaneet, että tutkimuksessa henkilötietojen kerääminen rajoittuu virkasähköpostiosoitteiden keräämiseen / nimitietoihin tutkimuksen kohdentamiseen liittyen, käytännössä tutkimuskyselyn

lähettämistä varten. Tutkimustyön tekijöiden on huolehdittava, ettei tutkimuksessa julkaistavien tietojen kautta kukaan henkilö ole tunnistettavissa myöskään välillisesti esim. otannan pienuuden takia.

Tutkimusmateriaalin käsittely ml aineiston hävittäminen on riittävällä tavalla eritelty hakemuksessa / tietosuojaselosteessa, aineisto hävitetään asianmukaisesti tutkimuksen jälkeen. Tutkimuksen tekijät vastaavat, että tutkimusaineistoa käsitellään ja sitä säilytetään hakemuksessa mainitun mukaan ja muutenkin tietosuoja ja tietoturva koskevaa lainsäädäntöä ja periaatteita noudattaen. Käsittely-ympäristö ja suojaustoimet on eritelty hakemuksen lisäksi tietosuojaselosteessa.

Viitaten tutkimuskysymyksiin ja kyselytutkimuksen sisältöön, mikäli tutkimuksen aikana käsiteltäväksi tulee salassa pidettäviä tietoja, tutkimuksen tekijöiden tulee menetellä salassa pidettävän aineiston käsittelystä säädetyn mukaan. Tutkimuksen tekijät vastaavat julkisuuslain ja henkilötietolain edellytysten noudattamisesta koko tutkimuksen ajan ml tutkimuksen julkaisemisen. Hakijat tuntevat edellä mainittujen säännösten vaatimukset jo koulutussensakin perusteella.

Tutkimusluvan hakijoiden selvittämän perusteella voidaan todeta, että suunniteltu kyselytutkimus ei kokonaisuutena ole sillä tavalla työläs, että esim. loma-aikanakaan sillä olisi merkittävää vaikutusta haastateltavien poliisimiesten kokonaisuormittavuuteen. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Tutkimukseen käytettävän työajan osalta tulee huomioida myös esihenkilöiden riittävä tietoisuus ja hyväksyntä asialle. Ylipäättään Sisä-Suomen poliisilaitoksessa edistetään tehtävää tutkimustyötä, joka palvelee ja kehittää poliisilaitoksen toimintaa ja poliisia muutenkin.

Tutkimusluvan nojalla saatuja tietoja saa käyttää vain lupahakemuksessa ja tutkimussuunnitelmassa määriteltyyn tutkimukseen. Tutkimustyön aikana tutkimuksen tekijällä ja hänen ohjaajallaan on oikeus käsitellä tämän luvan nojalla saatuja tietoja

Tutkimuslupa myönnetään edellä mainittu huomioiden hakemuksen mukaan.

Päätös on voimassa siihen asti, kun tietojen käyttö on tarpeen tutkimuksen suorittamiseksi tai sen tulosten asianmukaisuuden varmistamiseksi, kuitenkin enintään 31.12.2024 saakka. Tutkimuslupa voidaan lähtökohtaisesti myöntää pyynnöstä kohtuullinen lisäaika.

Esikuntapäällikkö

Markus Välimäki

Jakelu: Föhr ja Hoffrén, lähetetty sähköpostilla 20.9.24, apulaispoliisipäällikkö Rytkölä, poliisilaitoksen kirjaamo, MV